

ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ

474

ХОВТЕНЬ
—
ГРУАЕНЬ

1987

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ

Конференція Українських Пластових Організацій

Австралія - Аргентина - Велика Британія -- США - Канада - Німеччина

Головна Пластова Булава

ОРЛИНИЙ КРУГ

"ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ" - журнал новацьких виховників.
Виходить квартално.

Ч. 74.

Жовтень - Грудень 1987.

Редагує колегія в складі: Денис Беднарський, Андрій Вовк, Орест Гаврилюк, Стаха Гойдиш, Ярема Козак, Надя Кулинич, Наталка Курис, Віра Попель, Роман Ратич, Теодосій Самоутка, Христя Санторе, Оксана Тарнавська, Роман Юзенів і

/це місце для Тебе, Братчику/Сестричко!

Відповідальний редактор - Сірий Орел Орест.

Рисунок на обгортці мистця М. Григорііва.

Відбито офсетом у Детройті. Наклад 200 прим.

Ціна поодинокого числа: 2.50 дол. Річна передплата: 10.00 дол.

Всі права застережені.

Copyright by Plast, Ukrainian Youth Organization, Inc.
Printed in U. S. A.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Orest Hawryluk, M.D.
1182 Stonecrest Drive
Bloomfield Hills, MI 48013
U. S. A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

Denys Bednarsky
35 Marsac Pl.
Newark, NJ 07106
U. S. A.

OO

ЦЕ ЧИСЛО УФУНДУВАЛА "ВАТАГА БУРЛАКІВ".

BBB

Вогонь Орлиної Ради ¹

Д О Р О Г І   Б Р А Т Ч И К И   Й   С Е С Т Р И Ч К И !

З цим числом "Вогню Орлиної Ради" редакція Вашого журналу працює в новому місці: Детройті, куди її перенесено з Вашингтону. Ця зміна зумовленим моїм перенесенням на нове місце праці. Сподіємося, що вийде вона на користь як журналові, так і нашим читачам, бо матимемо тепер можливості тіснішого зв'язку з новачками виховниками Канади та пластових осередків середнього заходу З. С. А.

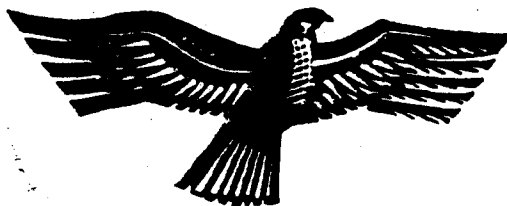
Рівночасно тепер хотіли б ми покращати співпрацю з братчиками й сестричками всюди. Редколегія потребує більше співробітників з-поміж Вас. Це не так важко. Робите якісь цікаві речі зі своїми новачатами? Поділіться Вашими успіхами на сторінках "В. О. Р." Нехай і інші з них скористають! А Ви самі теж зможете нераз примінити в своїй праці те, про що написали другі виховники/-ці. Ото ж зголошуйтеся до співпраці на адресу Редколегії, подану на попередній сторінці /II сторінка обкладинки/! Якщо хтось не хоче формально ставати членом Редколегії, то все ж може багато допомогти, присилаючи час-до-часу ним створені, або десь відшукані матеріяли, які вживає на зайняттях з новачтвом. Чекаємо!

З цим числом вітаємо теж нашу першу сталу співробітницю з терену Канади, сестр. Наталю Курис. Сестричка Наталя обіцяла постачати нас веселими рисунками й іншими цікавими матеріялами. Її автопортрет, як і рисунки членів проводу табору УПН "Досвітні Вогні" що його коменданткою вона була, знайдете на стор. 46-49 цього числа.-

Щиро вітаю Вас:

С К О Б !

Стив Овен Овен

МУДРІСТЬ

СІРИХ ОРЛІВ

Сіра Орлиця Туся Санторе

П І С Н Я   В   Н О В А Ц Т В І

Спів, пісня - від найдавніших часів відіграє важливу роль у цивілізації, - і тепер грає дуже важну роль у пластових заняттях; головне в новацтві. Спів активізує гурт і творить почуття єдності і єдності. Під час інших занять одиниці є активні; навіть у грах одиниця вибивається, а в співі ціла група діє разом. Спів у гурті творить почуття приналежності, та заохочує неспівних дітей до участі - є сила в числах, - і дитина освоюється і включається в дію.

Спів учить доброї вимови слів і плекає мову. Пісня дає змогу дітям вивчати й закріплювати нові слова. Тому дуже важно, щоб ми правильно й грамотно вивчали пісні, бо пісня впливає на мову. Навіть дитина, яка ледве висловиться укарїнською мовою - в пісні співає чистою мовою. Важно нам нині вивчання тої чистої мови пісні, коли в Україні сов"єти русифікують нашу пісню і мову.

Пісня виробляє почуття естетичного смаку. З виробленням слуху, голосу, та елементів пісні, дитина вчиться, як уживати свої вокальні вміння як інструмент. Спів також помагає у розвої віддихових органів. Деякі діти загикаються. В пісні ця проблема зникає. Темпо пісні впливає на віддихи - діти вчаться, як контролювати віддихи, а загикання є проблемою некоординованого дихання.

Спів підносить настрій і убагороднює почування. Пісня виявляє емоції та почування, покріплює духовність. Спів - це святкування думок. Український рід, це співучий рід і наші пісні творять у дитячій уяві національну картину, - і це є важно для дітей, котрі не бачили своєї Батьківщини. В них твориться любов до рідного. Спів узагалі творить чарівний, юний, таємничий настрій, який викликає людські почуття - релігійні, любовні, похоронні, колискові, робочі пісні: всі висловлюють емоції людей.

Гніздовий - то дозріла людина, шляхотного характеру, який розуміє і любить дітей новацького віку, є вповні свідомий свого почесного і відповідального завдання, який не тільки є керівником, та головним виховником гнізда; він рівночасно веде і дошколює своїх впорядників та вміє гармонійно, тактовно співпрацювати з батьками. Щоби праця гніздового принесла бажаний успіх, гніздовий повинен постійно дошколювати себе, працювати над собою, любити своє завдання, та вірити в успіх своєї праці. Гніздовий повинен уміти заплянувати, розподілити і сконтролювати те, що заплановано.

Так часто на всіх нарадах, з'їздах, чуємо вже через довгі роки ті самі нарікання, що приріст до новацтва значно обнизився. Правдою є, що на це склалося багато причин, але про них не будемо тепер говорити; ми тільки поставмо до себе інтимне питання: а чи в тому не має теж багато нашої вини?

Зайдім непомітно до наших домівок і пригляньмося, як виглядають новацькі сходини? Чи впорядник починає точно сходини? Чи рої мають свою обрядовість? Чи впорядник веде сходини за наміченим пляном, відповідно до віку дітей? Чи є книга роя? Чи провадиться перевірка присутності на сходинах і чи вписується до книги? Чи ведеться точкування за поведінку, гри, добрий учинок, заробіток, майстрування? Чи на сходинах впорядник і його вихованки говорять по українському? І чи це все бачить гніздовий?

А як виглядає збірка гнізда? Чи рої під проводом своїх впорядників сходяться раз у місяць на те важливе новацьке зайняття? Чи рої мають свої ройові знамена, ройові тотеми? Чи є знамено гнізда і тотем гнізда і чи тими знаменами і тотемами, як у роях, так у гнізді опікуються новаки-новачки гідні того почесного обов'язку?

А як виглядають перевірки проб? Чи відбуваються правильно? Чи до всіх членів роя є однакові, справедливі вимоги? Які вмілості гніздовий разом з впорядником роя підбирає і як їх переводить?

Як виглядають новацькі імпрези? А прогулянки, новацькі змаги?

Ітаким питанням не має кінця і коли б ми могли совісно відповісти на ті питання, то буде нам зрозумілим, що приріст до новацтва послаб, бо новацька праця сильно підупала. Десь зник із новацького життя "чар новакування" який притягає дітей новацького віку і відрізняє їх від дітей їхнього довкілля.

Дитячий вік - це один із найважливіших періодів у житті людини. Це час ставлення сильних основ-фундаментів під величаву будівлю, якою буде характер правдивої людини.

Отже не має потреби на песимізм! Українські діти ще є й усе зло заподієне літами модна направити.

Добрі сходи́ни, добра новацька пра́ця притягне дітей і виробить у батьків дові́р"я і пошану до новацьких впорядників, так як було перед літа́ми.

Плян праці гніздового.

Починаючи свої обов"язк-и, гніздовий у першу чергу мусить сам за́пізнатися з працею гнізда за минулі роки, щоби була тяглість у праці. Уступаючий гніздовий повинен передати книгу гніздового і картотеку гнізда та розказати про свої успіхи і недоліки в гнізді. Якщо такої картотеки і книги гніздового не було /а так часто трапляється/, новошкликаний гніздовий заведе негайно картотеку і книгу гнізда. Відтак скличе сходи́ни впорядників гнізда, та зажадає від них книг роїв і їхні картотеки. На перших сходи́нах ланки впорядників гніздовий за́пізнається з впорядниками поодиноких роїв; перегляне, чи всі вони мають вишкіл впорядника і чи здобули вже ступінь впорядника, та в розмові з ними довідається, який є їхній стан української мови, щоби у дальшому тягу праці допомогти їм.

Щоби докладно за́пізнатися з членами поодиноких роїв, гніздовий повинен переглянути книги і картотеки кожного роя: чи новаки-новачки є віком однакові в одному рої //може бути різниця в місяцях, але не в літах!/? Чи всі вони ходять до українських шкіл, чи члени роя всі пренумерують Готуйсь і чи на сходи́нах користуються ним, чи рій має своє знам"я і тотем? Чи рій має свій обряд? Чи члени роя платять внески? Чи рій має опікуна роя, т.зв. "ройову маму чи батька"? Якщо є якісь браки в якій небудь ділянці, гніздовий при помочі впорядників старається налагодити її як найскорше.

Дуже важливим завданням гніздового є зложити разом з ланкою впорядників плян праці поодиноких роїв і гнізда, щоби постала одна гармонійна цілість виховної праці. Без пляну праці роїв і гнізда не може бути запоруки розвою праці в рою і гнізді. Не будуть мати вдоволення впорядники ані гніздовий, а найважливіше, не буде користи для новацтва. Рік буде змарнований, та в висліді принесе знеохочення в дітей і почуємо загальне ствердження батьків: "Вони нічого на сходи́нах не роблять."

Гніздовий, як керівник і головний виховник гнізда заздалегідь повинен мати зложений рамовий плян праці цілості гнізда; та однак, щоби плян праці був многогранний, гніздовий вислухає думок і порад ланки впорядників і, якщо це є корисним і доцільним, доповнить його. Відтак гніздовий узгіднить свій плян праці гнізда з загальним пляном станиці, щоби в цей час, коли відбуваються станичні свята чи апелі, гніздовий не заплянував новацької прогулянкиV чи іншої новацької імпрези.

Що ж є підставою новацької праці? Підставою новацької праці є добре заплановані й уміло переведені сходи́ни роя, збірка гнізда, прогулянки, імпрези, Свята Юрія й інші зайняття, як відмічення святочними сходи́нами "Дня Мами", "Дня Батька", історичних чи пластових річниць і т.д.

Кожний впорядник знає, що змістом сходин є підготовка до проб або до вмілостей; як рівнож кожний виховник повинен знати, що підставові елементи сходин, це: відкриття сходин обрядом, провірення присутности, розповідь, або казка, майстрування, пісня, гра, самодіяльна гра, ребусики, загадки, вірші, інше і закриття. Коли вже є зложена програма сходин і записано в книзі впорядника, дуже важливою справою є, як перевести сходини. Сходини повинні бути точні, цікаві, різноманітні, усучаснені і корисні, та переведені тільки правильною українською мовою. Треба точно починати сходини, точно дотримуватися приписаного часу до поодиноких точок; розповіді, казки, чи оповідання підбирати до теми сходин і віку новацтва; пісні релігійні, новацькі, дитячі, історичні підбирати до їхнього віку теж; гри переводити на переміну рухливі зі спокійними, починаючи від найпростіших до що раз більше заавансованих. І тут є велике і відповідальне завдання гніздового провіряти не тільки книги впорядників, але бути присутнім на сходинах роїв щоби те, що написане в книзі впорядника було точно переведене в життя.

Гніздовий повинен скликати раз у місяць сходини ланки впорядників для обміну думок на виховні теми, а кожний впорядник зреферує справи свого роя, які торкаються його вихованків. Гніздовий слідкує за працею впорядників і веде записки - "характеристику впорядників". Він є готовий усе допомогти впорядникові, коли є до того потреба. Він має обов'язок представити впорядника до відзначення за його понадпересічну працю.

При складанні річного рамового пляну гнізда треба пам'ятати про те, що є станичні апелі на день першого листопада, є день св. Миколая, є "Святвечірня зустріч" і запалення свічечки, є відмічення Дня Державности 22-го січня. Треба намітити дату костюмової забави, призначити час на весняну прогулянку, день на Свято Юрія, - і відповідно до тих намічених додаткових зайнять укладати плян так, щоби не замінювати сходини на т.зв. "проби"-підготовки до імпрез, а гармонійно вплітати чи вивчення додаткових віршів, танків, чи інсценізацій у заплановані зайняття.

Співпраця з батьками.

Під сучасну пору співпраця з батьками є дуже важливою і гніздовий повинен до тієї справи зайняти поважне становище. Звичайно на початку пластового року праці, то є в половині вересня, батьки приводять до Пласту своїх малят і підписують т.зв. "Заяву", тобто згоду батьків, у якій сказано, що вони знають загальноідейні основи та виховні цілі Українського Пласту і дають згоду, щоби їх син чи донька стали членами Пласту і що вони будуть доповнювати, щоби виповнити приписані обов'язки, які на них накладає Організація Пласт.

Новаків і новачок повинен приймати до Організації Пласт гніздовий, а не хто інший. Тоді гніздовий зацікавиться з батьками і з їхньою дитиною. В розмові з батьками і дитиною гніздовий зорієнтується, чи вони справді є зацікавлені вихованням у Пласті і чи дитина знає розговірну українську мову, що є підставою до дальшої праці в новацтві. В чемний, тактовний спосіб пояснить, які обов'язки накладає на них і їхню дитину Пласт і що він вірить,

що разом з ними Пласт постарається створити для їхніх дітей найкращу казку їхнього дитинства. Якщо гніздовий має готовий рамовий план праці, - передасть батькам; якщо ще не готовий - обіцяє вислати додому, при тім подасть свою адресу, телефон, і коли можна з ним зустрітися. Якщо в станиці є книжечка "Батькам про Пласт", передасть батькам тепер. Рівночасно повідомить їх, що в міру потреби будуть скликувані сходини батьків, щоби при їхній допомозі разом з Пластом старатися вести та виховувати пластових дітей, щоби вони ставалися що раз кращими. Гніздовий при тій нагоді розкаже батькам, що Організація Української Молоді Пласт переіснувала вже 75 літ. На протязі свого довгого і плодovitого життя Пласт видав багато славних національних героїв, науковців, мистців і великих громадян, які ще сьогодні в українській діаспорі ведуть провід у всіх ділянках українського життя. Пласт удержався при житті тільки тому, що його ідеологія оперта на глиюких християнських засадах, а Три Головні Обов'язки пластуна мають бути підставою життя кожного доброго громадянина. Гніздовий попросить батьків, щоби приводили дітей на сходини без спізнення і без важливих причин не забирали дітей зі сходин. Про неприсутність дитини на сходинах, дитина зобов'язана повідомити впорядника, а батьки мають допильнувати того. Гніздовий повідомить батьків, що кожного новака-новачку обов'язує новацький однострій приписаний новацьким правильником. До того зробить відбитки з правильника як виглядає новацький однострій і передасть батькам. Батьки мають дістати від гніздового список, як називаються поодинокі рої й імена та прізвища впорядників з їх адресами і телефонами.

На сходинах батьків постарається гніздовий, щоби вибрати "ройову маму" чи "ройового батька". Це буде великою допомогою при організуванні імпрез, коляди, прогулянок, Свята Юрія і інших зайнять. У пластовій домівці повинна бути новацька бібліотека. Треба попросити, може хтось з батьків міг би зайнятися випозичанням книжок новацтва? Може хтось із них має особливі зацікавлення, як малярське мистецтво, музика, природознавство, фотографія, танці, філятелистика чи інші зацікавлення і зможе деякий час присвятити новацтву, - це буде доказом, що батьки хочуть співпрацювати з Пластом. Може хтось має фільми або прозірки з України і може послужити новацтву? Можна повідомити теж батьків, що впорядники будуть у тісному контакті з батьками і про успіхи і недоліки їхніх дітей будуть своєчасно повідомляти.

Дорогі Сестрички і Братчики Гніздові! Ви маєте велике і відповідальне завдання виховувати наших найменших. Вам довіряють батьки, вам довіряє крайовий пластовий провід котрому Ви повинні звітувати, з ним радитися і слухати його напрямних. Отже візьмімся всі разом до праці і самі побачите, що висліди Вашої праці будуть замітні.

Даймо нашим малютам любов, належну опіку, справедливу дисципліну, добре опрацьовану і змістову програму їхніх зайнять, будьмо послідовні й обов'язкові в своїй праці, - тоді діти полюлять новацьке середовище і притягнуть своїх друзів, які ще не є членами Пласту. Тоді ряди новацтва будуть на ново зростати.-

Сірий Орел Ніна.

САМОДІЯЛЬНА ГРА.

Чи пригадуєте собі, друзі, ті гарні, безжурні дитячі роки? Роки, в яких казка ставала дійсністю, а діточа фантазія сильним переживанням? Всі чародійні постаті казок і забавки оживали в нашій уяві й ми переживали з ними радість і смуток. Ми говорили з ними, сміялись і плакали. Ми журились ними, тішились їхнім щастям, часом боялись їх і тремтіли перед ними. А іншим, знову, разом хотіли, ох, як дуже хотіли, стати частиною того світу казки: жити в палаті на дні моря, літати мов птах в повітря, мати надмірну силу, щоб побороти лихого, дужого змія чи стати переможцем в битві за щось гарне і недосяжне.

Сьогоднішні діти не дуже відмінні від нас. Вони, що правда, більше мріють про ракети, що літають довкола землі, про Марса та сателітів. Вони мріють стати астронавтами, та летіти на місяць. Думать про жителів інших планет і про це, що діється там, у тих невідкритих ще людьми просторах.

Помимо того, що зацікавлення нинішніх дітей є трохи відмінні від наших, їхня уява є так само буйна і широка, як колись у нас. І тому нам, новацьким виховникам, треба використати її. Ми мусимо сповнити велику потребу і бажання діточої душі перенестися, в здоровий спосіб, у чарівний світ казки, світ дивовижних явищ і переживань.

Сьогодні будемо переводити з дітьми лиш звичайну гру і слідкувати, як помислово і зручно вони з неї вив"язуються. А завтра, дасть Бог, побачимо виявлення цієї самої фантазії не лиш для власного задоволення і забави, але у формі корисній для людства.

Тепер час нам, друзі, застановитись над цим, як оживити діточу фантазію, як допомогти нашому новацтву переживати приємні хвилини. Одним із засобів поширення уяви дитини є самодіяльна гра. Способів переводження самодіяльної гри є так багато, як дітей. Кожна дитина зуміє в іншій формі себе виявити і з іншою швидкістю увійти в той дивовижний світ казки.

Одначе нам, друзі, треба звузитися до чотирьох метод:

1. Інценізація розповіді, пісні, вірша і т.п. відігранням ролі дієвих осіб /людей, рослин, тварин і т.п./
2. Представлення дії /розповіді, пісні, вірша і т.п./ рухами.
3. Представлення дії голосом.
4. Представлення дії рухами і звуками.

Інценізація /грання ролі/. Розказуємо дітям розповідь, а опісля назначуємо кожній дитині роль, яку вона має відіграти. Наприклад: Легенда про св. Юрія, що поборов змія. Дієві особи: св. Юрій,

король, змії, квіти, птахи, люди і т.п. Діти стараться відіграти свої ролі так, як в казці. Можна їм дати можливість "переодягнутися", але в такі "строї", що є під рукою /хустка замість хвоста, пагик замість списа, зелена галузка замість корони і т.п./ Другий спосіб - це відіграння ролі, але без попередньої розповіді. Повідомляємо дітей, що ми будемо, на примір, козаками, які вибираються в похід на татар. Провідник гри /сестричка або братчик/ керує і переводить "похід", а новацтво виконує все, що їм призначено. Примір: провідник повідомляє: проходимо тихенько через ворожий терен. Новаки йдуть так тихенько, щоб ніхто не почув. Ідемо через густі кущі. Діти грають так, що ніби передираються через кущі. Присідаємо... Прислухаємось до ворожих звуків... Сідаємо в байдаки... веслуємо... Стріляємо... Нападаємо на ворога... Б'ємось на шаблі... і т.д. Так можна відіграти різні події, які є темою сходи. Примір: У. С. С. здобувають Львів і вивішують прапор на ратуші; упівці будують своє зимове схоронище; звірята готуються на зиму; явища природи: дощ, вітер, хмари, дід мороз, зима, весна і т.п. йдуть до царя Гороха в гостину. Слідуючий спосіб є також ефектовний. Ділимо рій на три частини. Перша група старається відіграти якусь подію з життя роя, а дві слідуючі групи, що є глядачами, стараються навипередки відгадати.

Представлення дії рухами. Провідник гри садить дітей вкруг і наказує їм, щоб уважно його слухали та й виконували всі ці рухи, що він. Тримачи обидві руки на колінах, провідник починає розказувати казку. Примір: Був собі лісничий. Одного дня він взяв рушницю /рухами виконує це, про що говорить, а діти наслідують/, повісив на плече і пішов в ліс... Йде-йде /провідник вдярає руками по колінах і видає звук, неначе хід/... Став - поглянув на право... поглянув на ліво... подивився вгору... /діти ввесь час наслідують рухи провідника/. Оповідання продовжується: лісничий біжить /б'ємо в коліна руками швидше й сильніше/... пливе /виконуємо рухи кравля/... скаче /підносимо руку вгору й опускаємо знов на коліна/... лізе на дерево... стріляє і т.п. Гра ця дуже ефектовна і діти не дуже захоплюються. Можна розказувати розповіді на різні теми. Приклади: Поїзд - Новаки стають один за одним довкола ватри. Кожен кладе одну, або обі руки на рамя того, що стоїть перед ним. Братчик є паровою машиною, а новаки возами. Братчик веде цїлий "поїзд" то ходом, то бігом кругом ватри. На даний знак кожний новак підносить ліву або праву ногу того, що стоїть перед ним і цїлий "поїзд" скаче вперед. Можна також створити два поїзди, які будуть їхати в протилежний бік. Братчик, або назначений наперед "кондуктор" диригує: "обернутися", "звільнити рух", "стати на місці". Новаки мусять точно додержуватися всіх наказів. Море: Братчик каже: "Ми прийшли над море. Дивіться, море виступає на беріг" - новаки підносять руки вгору та знижують додолю. "Море б'є об сушу" - дають руки вперед та помало притягають їх до себе. "Море хвилює" - дають руки на боки і махають ними вгору і в долину. "Море шумить" - труть долонями. "Море гойдає кораблі" - присідають до землі та підносяться вгору. "Море співає" - співають пісню. Літак: Новаки присідають в крузі один за другим. Братчик пояснює: "Літак залучує мотори" - новаки згинають руки наперед себе і крутять ними, наслідуючи рух пропелера. "Літак підноситься вгору" - дальше крутячи руками, новаки підносяться до стоячої постави. "Літак вилітає з летови-

ца" - біжать довкруги ватри, даліше крутячи руками. "Літак обертається в лети" - біжать в протилежний бік. "Літак обертається в повітрі" - випростовують руки на боки, звертають тудуб на право і обертаються на місці. Це саме повторяють в лівий бік, а потім знов в правий. "Літак осідає на летовищі" - присідають до землі, знов крутячи перед собою руками. "Літак спиняє мотори" - сповільнюють "рух пропелера". "Літак здержується" - закладають перед собою руки - одна на другу.

Представлення дії голосом. Провідник садить дітей в круг і перед тим заки зачне оповідати, умовляється з дітьми, які вони мають виконувати звуки почувши в оповіданні певні слова. Провідник оповідає, а діти додають закраски оповіданню звуками. Примір: умовляємось, що по кожнім слові "вітер" діти будуть казати "ш-ш-ш", "ліс" - "у-у-у", "вовк" - "а-у-у", "вовчєня" - "ав-ав", "двері" - "скрип", "музика" - "тра-ля-ля". Потім провідник розказує: "В темному густому лісі /діти: "у-у-у"/, де часто гуляє вітер /"ш-ш-ш"/, жив собі старий, сірий вовк /а-у-у/. І він мав маленьке, грубеньке вовчєня /ав-ав/. Одного дня, як в темному, густому лісі /у-у-у/ перестав гуляти вітер /ш-ш-ш/, вовк /а-у-у/ відчинив в хаті двері /скрип/ і випусти на двір своє маленьке вовчєня /ав-ав/ і т.д.

Представлення дії руками і звуками. Цей спосіб самодіяльної гри найкраще перевести підчас ватер в таборі чи на прогулянці. придумуємо різні /"тайні"/ звуки, рухи і виклики. Звуки виконуємо руками /можна вживати на початку або при кінці зайняття/. Діти мусять навчитись плєскати послідовно і до такту. Примір: Вдаряємо в долоні числячи: раз, два, три, чотири - павза - раз, два, раз, два, раз, два, три, чотири - павза - раз, два, раз, два, раз, два, три, чотири, раз, два, три, чотири - павза - раз! Коли діти навчатсья плєскати рівномірно і до такту, числення опускаємо. Також новачки можуть наслідувати звуки птахів, звірят і комах; звуки, які чуємо в щоденному житті: лет джетів, стукіт кінських копит, хід поїзду, свистіння ракет, шум лісу, виття вітру, оклики індіян і т.п. Примір: Ділимо дітей на три групи. Провідник показує рукою на першу групу і всі діти в ній кажуть "чу". Коли вкаже на другу групу, діти також кажуть "чу". Провідник на зміну дає сигнал знов першій, а потім другій і знов першій. Слухаючи, чуємо звук поїзду. Коли "поїзд" їде вже з великою швидкістю, остання група кличе: "у-у-у". Коли "поїзд" доїздить до станції, звільнює своє скорість. Рухи: діти можуть наслідувати скоки звірят, лет птахів, ріст цвітів, дерев і т.п. Примір: діти замикають круг тримаючись свого сусіда за бедра. На знак всі починають скакати як "зайчики", лізти взад, як раки, або "літати" як пташки. Спускаючи руки, діти наслідують псів, слонів і т.п. Також діти можуть наслідувати колихання трави. Присідають в крузі і помаленько витягають руки вгору та підносять до гори. Тоді звертають руки на право, на ліво, вперед. Також можуть наслідувати шум трави, кличучи "ш-ш-ш". При сильнім вітрі трава хилиться нижче і нижче, і аж зовсім "кладеться на землю". Діти приклякають і зводять руки в долину.

Виклики нам всім є добре знані. Виклики такі, як "ми голодні", "ми хочем їсти", чи навіть "гарно, гарно, дуже гарно", ми не раз самі вживали. Одначе новачки повинні мати свої власні викли-

ки. Певні виклики можемо також з дітьми співати, напр.: В одній тонації перша група співає: "вовчики". Друга група у слідувчій тонації співає також "вовчики". Опісля співає третя, а відтак четверта група, на кінець всі кричать разом: "це ми малі вовки - гар, гар, гар!"

Звуки, рухи і виклики є побажано комбінувати разом і пристосувати до різних тем, напр.:

Тема: "Ідемо в поле".

1. Ідемо в поле /чотири удари в долоні/.
2. Зриваємо цвітку.
3. Нюхаємо цвітку /глибоко вдихаємо повітря два рази/.
4. Вигукуємо: а-а-а /а за четвертим разом/: пчих!
5. Ворожимо з цвітки: буде вітер, не буде /п'ять разів/.
6. Вигукуємо: "буде вітер!"
7. Свистимо, немов вітер.
8. Трава /піднесені руки вгору/ починає хитатися в один, то в другий бік, скорше, скорше, а опісля повільніше.
9. Вітер устає.
10. Діти ідуть додому /плещуть в долоні чотири рази/.

Тема: "Ракета летить на місяць".

1. Ідемо до ракети /вдаряємо в долоні три рази/.
2. Витягаємо з кишені сірники.
3. запальємо сірник: чи-чирк!
4. Підпальємо ракету: ш-ш-ш!
5. Числимо: 10-9-8-7-6-5-4-3-2-у-у-у
6. Ракета вибухає: Бух!

Сподіюсь, що цих кілька висівок будуть допоміжні у вашій праці з новацтвом. Щоб дати дітям гарні переживання, не похалійте одначе свої фантазії та уяви.

ЩО РОЗКАЖЕМО

НОВАЦТВУ?

ПО І ЛЮС

Дуже-дуже давно тому люди не знали, де північ, і подорожувати було дуже тяжко, особливо в далені країни.

Двох братів, По і Люс, були завзятими мандрівниками. Вони хотіли знайти північ. Просили Бога, щоб допоміг їм у цьому.

У сні з'явився старшому По старець із соняшно яскравим сяйвом довкола його цілої постаті. Він сказав:

— Щоб знайти північ, треба побороти багато важких і небезпечних перешкод, а може доведеться й загинути... Коли сходитиме сонце, встань вранці, піднеси праву руку вбік, показуючи сонце, — поняснював старець, — тоді лицем будеш звернений на північ. Це і буде напрям, куди тобі йти, щоб знайти північ.

Вранці По розповів свій сон Люсові. Вони вирішили їхати за вказівками, щоб тільки зробити добро людям, знайти шлях на північ та інші напрями. Зладили вози, припаси, знайшли друзів спів-мандрівників у далеку дорогу. Запрягли коней у два окремі вози і поїхали так, як казав старець. По їхав малим возом спереду, Люс — більшим. А щоб не погубитись у сніговії, вони получились мотузками.

Минали дні й ночі, вони наближались до своєї мети. Сніговія, мороз і невігоди стали більшими і частішими. Аж нагло затрусилась земля. Десь з простору чути було виразно:

— По, ти осягнув мету, стоїш на вершку півночі. Чи бажаєш тут залишитись і показувати шлях усім людям на землі завжди?

— О так! — відповів По, — я готовий!

Люс і собі відіззавсь: — Хочу бути разом з моїм братом.

По і залога почали тягнути за шнур Люсового воза. Залишилось ще п'ять разів потянути, що усі вони з возами були на вершку півночі, та не судилось їм. Зірвалась велика сніговія і засипала По так, що його майже із возом не було видно.

Люса було більше видно, бо він їхав по промощеному шляху свого брата По. Вкінці буря спинилась і стало чути сильний голос:

— По і Люсе! Ви піднесетеся із своїми возами на небо.

— Візьміть і нас разом з ними — сказали деякі із залоги.

— Тримайтеся братів усі, що бажаєте служити людству! По і Люсе — вказуйте правильний напрям півночі!

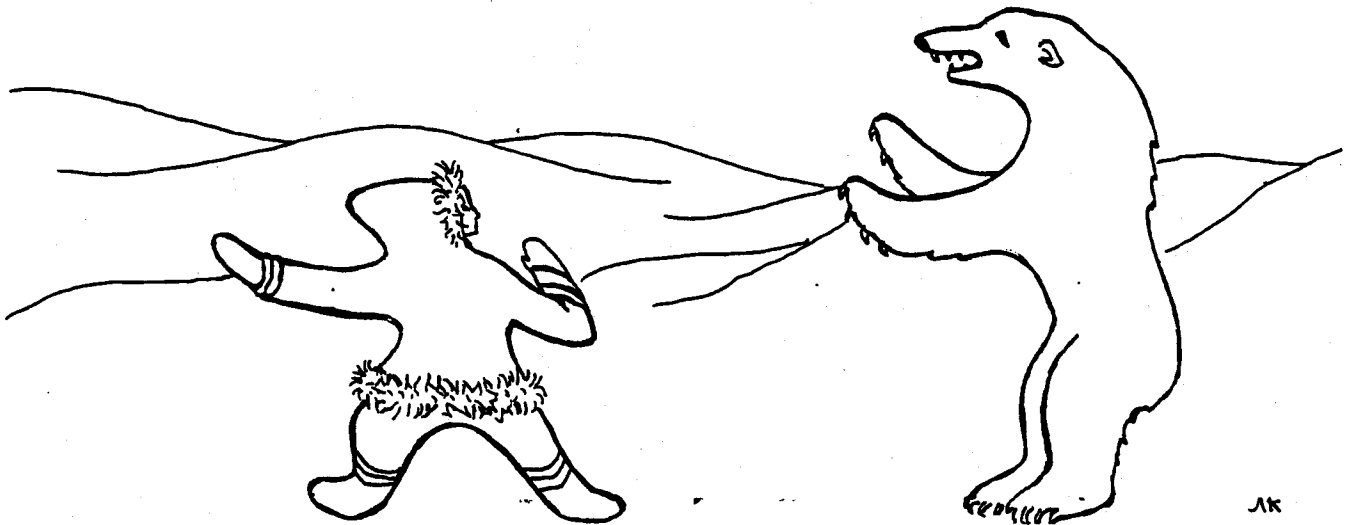
Піднеслися два брати із своїми возами високо-високо, а ті, що були із залоги, зупинились недалеко возів. Залишилися усі, вони там і досі перебувають. А решта залоги — ті, що побоялися підноситися до неба, повернулись пішки додому і розповіли всім про те, що сталося.

З імен двох братів По і Люс, що не пожалували свого життя на землі, пішла назва Полюс, а тому, що він на півночі, зветься північний.

По із своїм возом, що торкнувся полюса, був маловидний з-під снігу, тому він маловидний на небі, лише остання зоря найясніша. У цьому напрямі простягнена рука По і тому зветься полярною.

Люс із Великим Возом був менше присипаний снігом і на небі він видний виразно, але бракує його Возові п'ять відступів, щоб досягти руку Полярної зірки, що вказує правдиву північ.

Братчик Денис Беднарський

І Б Н У — Х Л О П Е Ц Ь З Д А Л Е К О Ї П І В Н О Ч І

Ібну сумно спостерігав, як його батько вибирався полювати на далеку північ в Арктичну країну на полярного білого ведмедя Нанука.

— Тату, візьми мене із собою! — прохав. Але батько заперечив і сказав:

— Ібну! Ти ж знаєш, що Нанук величезний, небезпечний. Як виростеш, навчишся володати не тільки гарпуном, але і розумом, тоді підеш.

Тож хлопцеві довелося тільки дивитися на те, як батько і дядько ладували на саночки: дерев'яні харчові скриньки, відра зі шкіри тюленів, довгі ложки з рога мускуса, кам'яні ножі і кістки і довгі гарпуни,

як запрягли собак, повдягали хутра з карібу, взулися у чоботи, були готові від'їхати.

- Хай вас Дух Сторож береже! Хай полювання буде успішне! Повертайтеся в доброму здоров'ї! - благословляла їх мати тихим, урочистим голосом.

- Тату, привези мені трохи шкіри із полярного ведмедя, щоб я могла прикрасити ляльчин каптур, вона мерзне - просила маленька Міка.

Санки віддалися^{AW}. Незабаром вони були так далеко, що виглядали як малі цятки на тлі білого снігу.

Ібну мало не плакав із жалю. Раптом прийшла йому до голови думка:

- Може мій батько змінить свою думку про мене, якщо я йому вполюю тюленя, тоді б він побачив, що я не є замалий іти на полювання.

Він швидко увійшов до снігової хатки. Там мама показувала Міці, як шити кістяною голкою і ниткою із жилю. Ескімоські жінки і дівчата шили всю одягу для своїх родин. Ібну просив маму, щоб дозволила йому йти на полювання. Він переконував її, що йому треба спробувати своїх сил.

- Добре - промовила мати - якщо ти так дуже цього прагнеш, можеш іти, але мушиш узяти із собою і Міку. Вона допоможе тобі нести приладдя.

Ібну і Міка взяли все, що брали дорослі із собою на полювання і вийшли з хати у піднесеному настрою, обіцявши матері, що повернуться над вечір.

Діти побігли, лишаючи сліди у снігу. Вони дійшли до горба, вилізли на нього і розглянулися. Вдалині побачили затоку, покриту величезними брилами криги. Ібну зауважив в одному місці ополонку. Він знав, що там вблизи мусять пливати тюлені, бож діра в льоду є для них джерелом повітря. Наблизившись до ополонки, Ібну приготував гарпуна і сів біля діри - чекав аж покажеться тюлень.

ГУТІРКА ДЛЯ НОВАЧОК

На краю міста стояла фабрика. У ній працювало багато тисяч робітників. Фабрика мала довжелезний комин, із якого день і ніч без упину виходив чорний, густий дим.

Ця фабрика називалася цегольня. У ній кожного дня виробляли робітники десять тисяч цегол. Цегли формували із глини у величезних збірниках, додаючи різні добавки, щоб глина ^бдоре разом трималася, потім вкладали у спеціальні форми, щоб цеглини мали правильний і гарний вигляд. Уформовані цеглинки вкладали до величезних печей і там випалювали їх дуже гарячим вогнем, щоб були міцні та тривалі.

І так кожного дня із великої гарячої печі виїжджали на рухомій ленті тисячі-тисячі гарних правильних у своїх формах червоних цеглин... Робітники укладали їх на транспортні візки або на спеціальні помости, вкриті дахом, щоб стояли зараз таки біля фабрики. Одні з них виїжджали відразу на місце свого призначення, а інші, ті, що під дахом, клали на свою чергу.

Так було кожного дня... Рано приходили робітники - одні приготували глину, інші формували цеглу, треті вкладали їх до печі й випалювали, інші знову виймали з печі, ще інші укладали цеглини в порядку. Кожний робітник знав, що він виконує свою роботу і що вона дуже важлива, хоча її вислідом були окремі на вигляд зовсім скромні, маленькі цеглини.

Минали дні, місяці, роки... Щодня із великої печі виходили невеликі цеглинки, що приносили славу не тільки для свого міста, але й для цілого краю, бо із них будувалися прегарні будівлі, нові фабрики, величаві церкви, а то й цілі нові міста. Гарні цеглини знали це. Кожна з них, як тільки вийшла з печі та тільки трохи охолола від гарячі, чекала своєї черги і була горда із свого призначення.

Та ось одного дня із цегольної печі вийшла цеголка, така гарна, гарніша від інших, бо була темніша і твердіша. Як тільки вийшла вона із печі та дізналася від інших про своє призначення, сказала: "Я не хочу лежати на великому стосі цегол і не хочу, щоб потім мене тиснули з

усіх боків інші, я доволі міцна і гарна, що можу служити сама собі. І гарна цеглинка виховнулася із рук робітника, що хотів покласти її на візок поруч інших і покотилася на бік. Інші цеглинки видивилися на неї з жалем, а інші з погордою. Швидко після цього вони покинули фабрику, їх відвезли кудись.

Цеглинка лежала на фабричній долівці і чекала, коли звернуть на неї увагу і заберуть її для здійснення якогось спеціального призначення. І ось перед самим вечором одного дня, як змінювалися робітники, один з них побачив цеглинку, підняв її та поклав на вер у великої піраміди цегол. На другий день перед фабрикою появилися великі транспортні машини і почали вантажити на них цеглу. Побачивши це, цеглинка зручно скотилася із громади цегол, що лежали вже на вантажному авті, готові до від'їзду, а за нею скотилася ще одна цеглинка. Їй здавалося, що принесе вона сама більше слави своєму містові чи навіть країні. Вони лежали побіч себе і говорили:

— Лежимо свободні і кожний може нас бачити, кожна з нас створить собі пам'ятку і тим прислужиться більше-чим всі разом. Цегол багато, вони губляться, їх невидно, щоб подивляти кожна зокрема.

Почули це інші цеглинки. Одна з них відізвалася:

— Ходіть з нами! Я чула — говорили робітники, що ми зараз від'їжджаємо далеко, аж до столиці нашої держави, щоб там з нас збудували велику будівлю".

Але цеглинка не скотіла й слухати, вона звернулася до своєї подруги, що разом з нею скотилася з авта і сказала:

— Правда, ти так само думаєш як і я, що ти і я зробимо більше як вони.

А цеголки на фабричному подвір'ї не хотіли вірити в те, що їх багато разом може бути кориснішими і принести більше слави ніж кожна зокрема... Швидко від'їхали важкі машини з фабричного подвір'я і повезли цеглу у велике чудове місто, у саму столицю.

І не минуло багато часу, як на середині столичного міста пишалася велична будівля. Її творила не одна, ні дві, навіть не сотки чи тисячі, але мільйони, мільйони цегол, що побравлися тісно за руки були горді зі

свої сили і краси. Це були ті мільйони, що скромно щодня виходили із фабричної печі і пов'язані міцно зі собою створили цю могутню і чудову будівлю.

По білих, просторих сходах будинку бігали щодня сотні хвавих дитячих ніг, ходили ноги старших і зовсім старих людей. Будинок пишався просторими коридорами, великими залами, кімнатами і було в ньому завжди гамірно, весело і привітно. А кожний, що проходив мимо чудової будівлі і приставав подивляти її красу - читав напис, що виведений великими золотими буквами, говорив:

"НЕ ТИ, НЕ Я, А МИ!"

Нижче напису, вже меншими буквами, виблискувалися у сонці цілі сотні імен тих, що за свої запрацьовані гроші купували цеглки для дови цього дому. У цьому будинку приміщені важливі та дуже корисні організації. Одна із них та, що у ній, наче у фабриці цегол, формувалися і випалювалися у вогні твердих, чудових законів не десятки, але сотні чи тисячі, але мільйони молодих дівчаток і хлопців. Усі вони відвідували щоденно свій дорогий будинок, не лише його золотий напис, але й вірили, вірили сильно, що великі діла робимо ні ТИ, ні Я, А МИ.

х х х

А Вам напевно цікаво, що сталося із самітною цеглинкою, що так, як і інші, любила своє місто і свій край і хотіла теж бути корисною та дати їм навіть більше як всі інші.

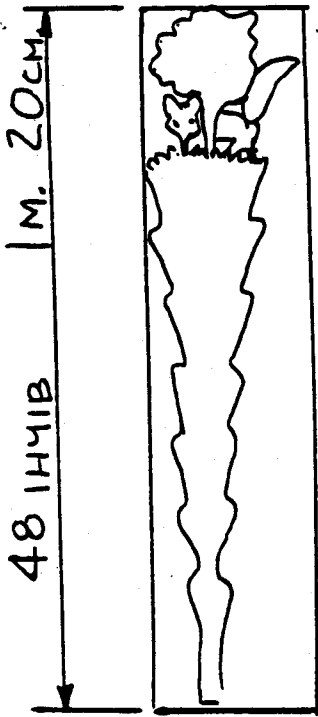
То ж скажу вам. Вона розсипалася від дощу і сонця, лежачи на фабричному подвір'ї і ніхто ніколи більше не знав і не згадав про неї.

Пл. сен. Ольга Козак

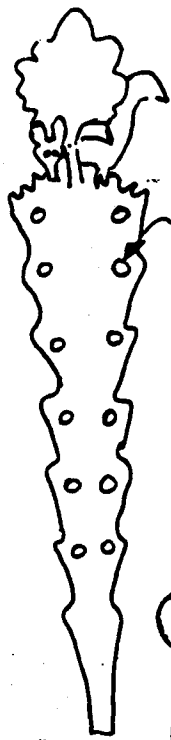
МАЙСТРУЄМО

ТОТЕМ РОЯ "ЛИС"

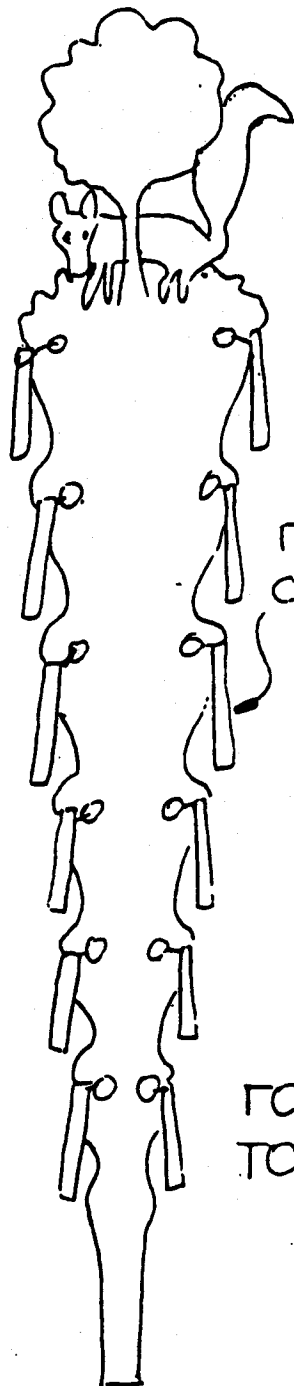
НА ДОШЦІ
НАРИСУВАТИ
ТОТЕМ

ВИВЕРТИТИ
ДІРКИ

ШНУРОК

КОЛЬОРОВА
СТЯЖКА

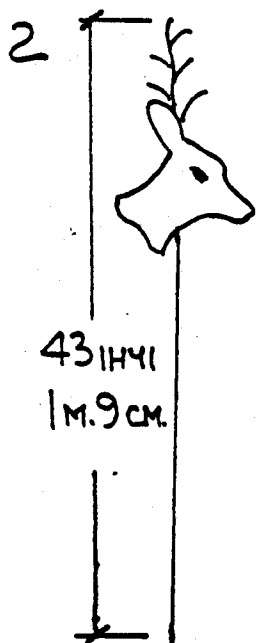
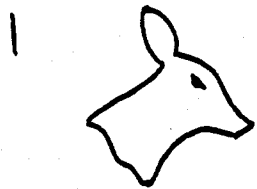
ПРИВ'ЯЗАНІ
СТЯЖКИ

ГОТОВИЙ
ТОТЕМ

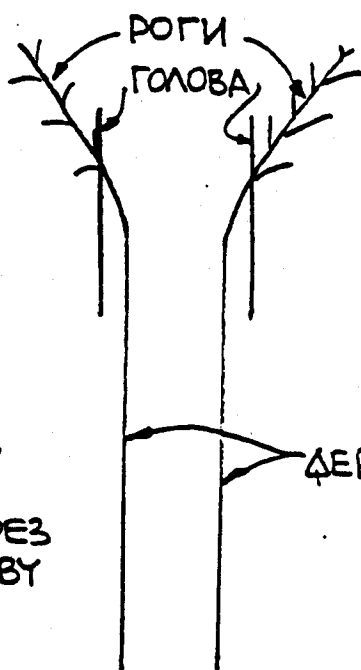
ТОТЕМ РОЯ "ОЛЕНІВ"

20

ВИТЯТИ (2) ГОЛОВИ ОЛЕНЯ З КАРТОНУ І НАРИСУВАТИ ЙОГО ОКО (ЩОБ ЗНАТИ КУДИ ПОВИНЕН ПРОХОДИТИ ДЕРЖАК) (РИС. 2а).

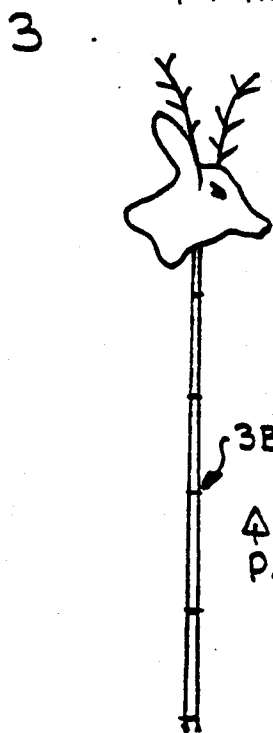
ВИТЯТИ (2) ДЕРЖАКИ ЗАЛИШАЮЧИ ВЕРХНІ ПЛІКИ "РОГИ ОЛЕНЯ". ПРОПХАТИ ДЕРЖАКА ЧЕРЕЗ КОЖНУ ГОЛОВУ ОКРЕМО ЯК НА РИС. "а"

"а" ОДНА ПОЛОВИНА ТОТЕМУ

"б" ДВІ ПОЛОВИНИ ТОТЕМУ ГОТОВІ ДО ШИТТЯ ЯК НА РИС. "в"

"в" АБО ПРИКЛЕЇТИ ЛІПКОЮ (ТЕЙП)

ГОТОВИЙ ТОТЕМ

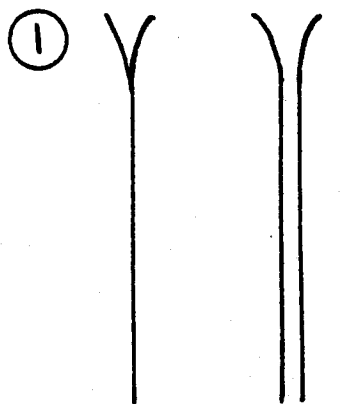
ПОСМАРґУВАТИ ВСЮ ПЛОЩУ ОЛЕНЯ КЛЕЄМ І НАКЛЕЇТИ ПАПІР НАКРИВАЮЧИ НИТКИ, ЩО ТРИМАЮТЬ ДЕРЖАК І ДВІ ПОЛОВИНИ ГОЛОВИ ОЛЕНЯ.

КОЛИ ВСЕ ВИСОХНЕ НАМАЛЮВАТИ ФАРБАМИ: ВОЛОССЯ, ОЧІ, НІС.

ЯК ВИСОХНЕ ФАРБА ПОСМАРґУВАТИ ГОЛОВУ І ДЕРЖАК ШЕЛАКОМ, ЩОБ ОХОРОНИТИ ТОТЕМ ВІД ВОГКОСТИ.

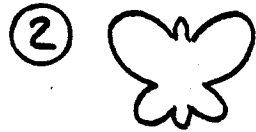
ТОТЕМ РОЯ МЕТЕЛИКІВ

21

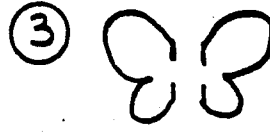

①
ОДИН ПРУТ   ДВА ПРУТИ

ДЕРЖАК З ОДНОГО АБО ДВОХ ПРУТІВ

②
ВИГАТИ ДВА МЕТЕЛИКИ З КАРТОНУ

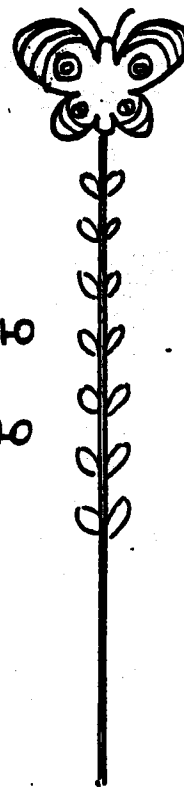
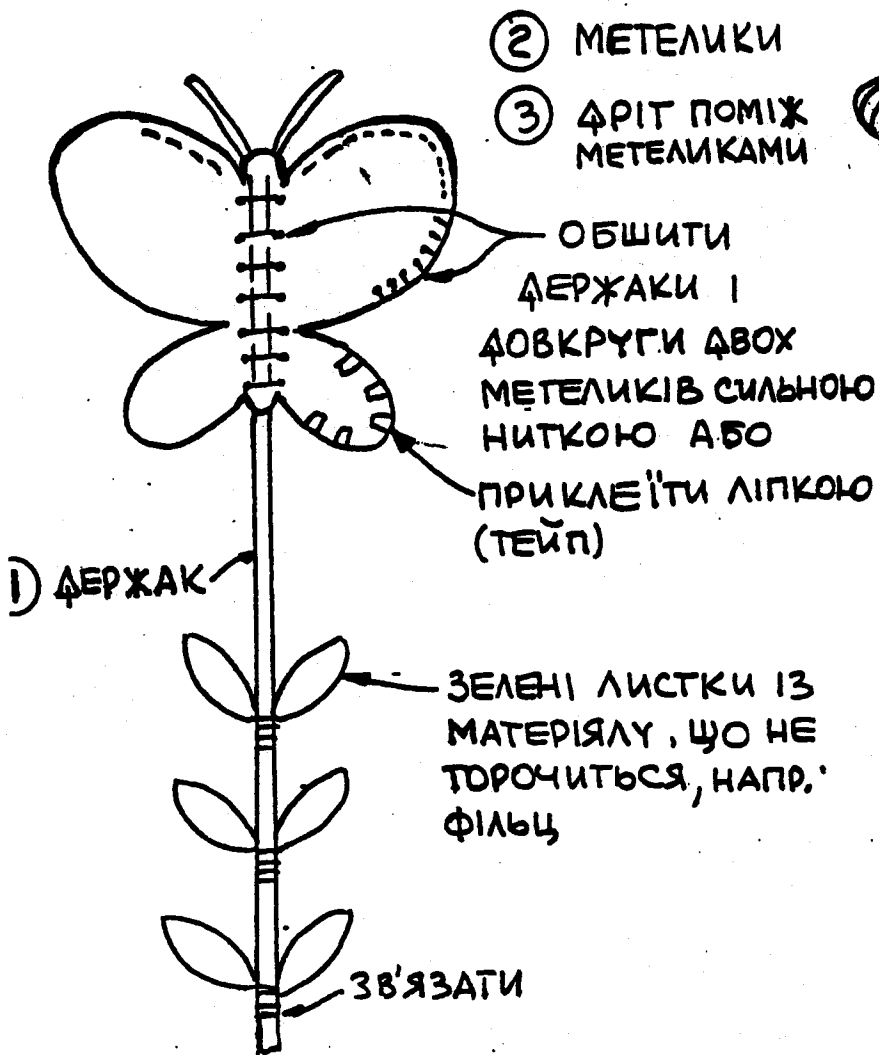
"a"

"b"

ВИГНУТИ ДВА КУСНІ ДРОТУ "a"

АБО ОДИН СУЦІЛЬНИЙ "b" У ФОРМУ МЕТЕЛИКА

ПОСМАРЧВАТИ ВСЮ ПЛОЩУ МЕТЕЛИКА КЛЕЕМ І НАКЛЕЇТИ РІЗНОКОЛЬОРОВИЙ ПАПІР ПРИКРАШУЮЧИ МЕТЕЛИКА І НАКРИВАЮЧИ НИТКИ ЧИ ЛІПКУ (ТЕЙП), ЩО ТРИМАЮТЬ МЕТЕЛИКА РАЗОМ.

ЯК ВИСОХНЕ КЛЕЙ, ПОСМАРЧВАТИ ВСЕ ШЕЛАКОМ (КРОМІ ФІЛЬЦОВИХ ЛИСТКІВ) ЩОБ ОХОРОНИТИ ТОТЕМ ВІД ВОГКОСТИ.

ДІТИ СПІВАЮТЬ

МУЗИЧНА УКРАЇНСЬКА АБЕТКА

Музика: В.А. Моцарт
Лібретто: Я. Оришкевич

А Б В Г Г Д Е Є Ж З И І Й
К Л М Н О П Р С Т У Ф Х
Ц І Ч І Ш І Щ Ю І Я І Ъ
м'який знак

ЗИМА

Звільна *А. Гайворонський*

ОСЬ, У НАС ЗИ- МА НАС-ТА-ЛА, СНІ-ГОМ ВСЕ ПО
- ЗА-МІ-ТА-ЛА... СНІ-ГОМ-ВСЕ ПО-ЗА-МІ- ТА- - ЛА

Гей, у нас зима настала,
Снігом все позамітала (2 р.)

Весь ставочок костеніє,
Де не глянь — льодом біліє.

Вітер виє, не вгаєє,
Білу куряву здіймас...

Гей, усюди снігу гори —
Шумлять ліси — гудуть бори.

Звір ховається, не ходить —
Що ж наш бідний зайчик зробить?

В.В.

Лісня Пластунів на еміграції

(вокал)

сл. П. Дудів
муз. Г. Корінь.

Марш

8 таетьво 9 10 11 12

1 2

нас ро-ди-ло не-бо си-не кі-ла-
про-сте - ливсь нам зу-кра-ї-ни не-лег-

13 14 15 16 17 18 (для вера-

ки-ні-ї ла-ни. Ми ро-ди-лись в у-кра-
кийски-тал-ський шлях Та лю-бов до Бать-ків-
ї-ни) 20 21 22 23 Пристів:

ї-ні все у-кра-їн-ські пла-сту-ни... ми-
ци-ни 20-риво у нас всер-уєх...

25 26 27 28 29

куй-те-ся вла-ви щіль-но. Для всіх о-

30 31 32 33 34

дин на-каз! - - - - - За у-кра-ї-ну

35 36 37 38 39 40 F

віль-ну - від ся-ну по Кав-каз. за

41 42 43 44 45

у-кра-ї-ну віль-ну-від ся-ну

46 47 48 49 50 51 52

по Кав-каз. 2. про-сте-

53 54 55 56 57 58 59 60

Сода по Кав-каз. О-дин на-каз.

Зробий Зуток

«ПОЛЮВАННЯ» НА СЛОВО

Виберіть просте слово з шести чи семи звуків. Напишіть на окремих картках одну букву із цього слова і сховайте ці картки у кімнаті чи на подвір'ї так, щоб їх було видно. Упустіть дітей у кімнату, дайте їм олівці й папір; хай вони віднайдуть ці букви та складуть із них слово. Хто перший складе — виграє гру.

ЩО ТИ ТАМ РОБИВ?

Це спокійна гра. Її добре проводити тоді, коли діти перед тим добре набігаються. Гравці сидять довкола стола, а провідник гри завдає всім за чергою питання, у якому мусить бути назва міста. Наприклад, можна запитати: Я чув, що ти був у Києві цього року? У десятих секундах учасник гри має відповісти на питання, кажучи якнайбільше слів, що починаються звуком «к» (бо він був у Києві!). Його відповідь може бути така: «Я бачив там книгарні, кіоски із книжками, кораблі, кам'яні церкви і багато краси краєвидів». За це речення належить сім точок.

ПЕРЕДАВАННЯ М'ЯЧИКА НОГАМИ

Поділити дітей на дві групи. Гравці сідають навпроти одні одних, сплітаючись із-заду руками так, щоб опертись на поруччя стільців. Перший з учасників, на знак, починає передавати тенісовий м'ячик ногами своєму сусідові. М'ячик передають так аж до останнього гравця і назад. Не можна нічого помагати руками. Коли м'ячик упаде, тоді треба його завернути до першого гравця, коли це перша тура, або до останнього, коли вона поворотна.

Гравці сідають півколом. Один з них ставить питання гравцям. На кожний запит треба швидко відповісти, але не можна сказати у відповідь «так» чи «ні». Наприклад: «Ти був у таборі?» — відповідати — «Був».

Той, хто відповість словом «так» або «ні», змінює ведучого.

Грає дві групи. Провідник гри складає на половину приготований лист дуже виразно написаний і роздирає його. Одну половину листа одержує перша група. — другу друга. Виграє група, яка раніше відтворить зміст листа.

МИШКИ В БІБЛІОТЕЦІ

1-2 «бібліотекарі», 5-10 «мишок». Інші новачки беруться за руки і творять коло. В середині кола бібліотека, в якій стоять бібліотекарі. Мишки є поза колом. Їх мета — вбігати до «бібліотеки» за книжками і втекти від «бібліотекарів». Мета «бібліотекарів» — не впустити мишок до «бібліотеки» і впіймати тих, що втікають. Гра кінчається, коли всіх мишок переловлено або коли пройшов умовлений час.

Двадцять питань

Провідник гри має на думці якусь істоту, явище, предмет тощо і каже гравцям до якої категорії «хтось» чи «щось» належить (людина, тварина, річ, подія тощо). Учасники гри завдають питання так, що на них доводиться відповідати тільки «так» і «ні». Відповіді допомагають додумуватися і відгадати задумане. Гравці можуть поставити тільки 20 питань. Той, хто відгадає, стає провідником.

Подай далі

З рук до рук подають новаки якийсь предмет, стоячи колом. На свисток той, хто матиме в руках цей предмет, випадає із гри.

● **Брама**

Визначити простір шириною на 1 ярд. Хто потрапить через браму із заплющеними очима?

● **Побратими**

Гравців поділити на два рівних кола. Кожний має порядкове число; в обох колах однакові числа. На знак кола починають крутитися. На черговий свисток вони розриваються і всі шукають своєї пари. Остання пара дає «фант» — щось із особистих речей.

● **Хто швидше п'ятками?**

Новачок зв'язують по п'ять рядом. На знак п'ятки виходять і прямують до цілі. Котра п'ятка зайде перша до пункту і повернеться назад, виграє.

Погоня

Усі стоять у колі. Кожний має число. Провідник кличе два числа. Два викликані біжать (за годинником) довкола. Хто швидше оббіжить і вхопить м'яч, що є внутрі кола.

ЗИМОВІ ІГРИ**КВАЧ**

Хтось один між вас — квач. Всі від нього втікають. А він доганяє і хоче торкнутися сніжкою. Якщо той, до кого квач наблизився, вчасно присяде, то чіпати його не можна. А до кого доторкнувся, той стає квачем.

ХТО НАЙВЛУЧНІШЕ.

Викопайте у снігу кілька ямок. Потім наліпіть сніжок. А тоді починайте гру.

Станьте кроків за десять від ямок і спробуйте сніжками влучити в них.

Кому пощастить закинути дві сніжки в ямку, кому — одну, а хто й зовсім не поцілить. У кого сніжок в ямці найбільше, той і виграв.

Самодіяльна Гра

ПЕТРУСЬ І ВОВК

казочка до музики С. Прокоф'єва

/переклад з англійської мови сест. Адріяни/

Кожну постать у цій казочці репрезентують різні інструменти оркестри: пташку - флейта, качечку - гобой, kota - кларнет, дідуся - фагот, вовка - труби, Петруся - струнний квартет, постріли рушниць - бубни.

Раннім-ранком Петрусь відчинив ворота й помандрував на луг. На гілці великого дерева сиділа Петрусева приятелька - маленька пташка. "Всюди спокійно!" - зашебетала пташка.

Якраз тоді надійшла туди качечка та рішила скупатися у ставочку. Побачивши качку, пташка злетіла з дерева й сіла на травичку. Здивована, спитала: "Яка з тебе птичка, коли ти не вмєш літати?" А качечка на це: "А що ти за птиця, що не вмєш плавати?" Вони довго сперечались і сперечались: качечка, плаваючи по ставку, а пташка - стрибаючи по березі.

Раптом Петрусь побачив kota, який ліз крізь траву. Кіт думав: "Пташка свариться - а я її вхоплю". Помаленько він підкрався до пташки на своїх оксамитних лапах.

"Стережись!" - крикнув Петрусь. І пташка відразу вилетіла на дерево. А качка, зі середини ставка, зі злоти квакала на kota. Кіт крутився довкола дерева й думав: "Чи варто мені лізти так високо? Поки я вилізу, пташка підлетить".

Якраз дідусь вийшов із хати. Він був лютий на Петруся за те, що хлопчик вийшов на луг. "Тут небезпечно" - сказав він - "як би вовк з'явивсь із лісу, що ж би ти тоді зробив?" Петрусь не зважав на дідусєві слова. Хлопці, такі як Петрусь, не лякаються вовків! Але дідусь узяв Петруся за руку й запровадив додому та замкнув ворота на замок.

Як тільки Петрусь увійшов у хату, великий сірий вовк вийшов із лісу. Кіт миттю виліз на дерево. Качечка схвильовано квакала й нехотячи вискочила зі ставка на беріг. Бігла вона, бігла; але не могла втекти від вовка. Вовк біг за нею: Зближався ближче й ближче. Нарешті дігнав качечку й ухопив її. Та проковтнув бідну качечку.

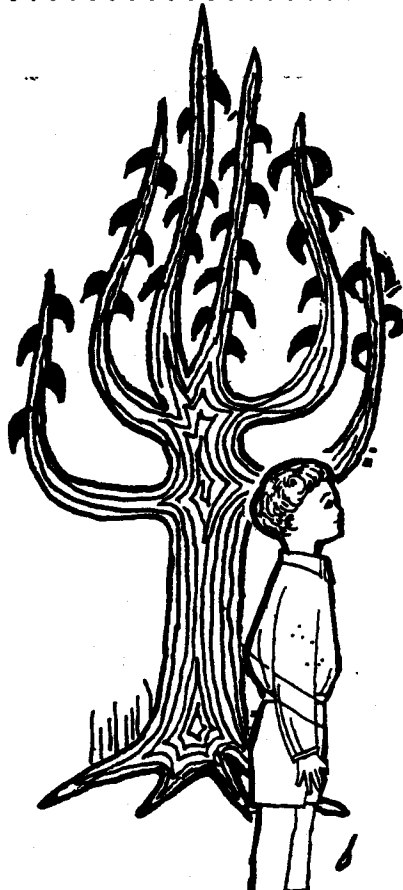
Перед нами, діти, - ось така картина: Кіт сидить на одній галузці дерева, а пташка - на другій. Але не за близько до kota! А вовк кружляє довкола дерева, - дивлячись на них своїми пожадливими очима.

Тим часом Петрусь, нічого не боячись, стояв за ворітьми й дивився на все, що діялось. Враз Петрусь побіг до хати, взяв кусник сильного шнура й виліз на високий мур. Одна з галузок дерева, довкола котрого вовк кружляв, сягала аж до муру. Тримачись галузки, Петрусь легко виліз на дерево.

Петрусь сказав пташці: "Ти злети надолину й літай довкола голови вовка. Тільки уважай, щоб він тебе не спіймав!" Пташка літала-літала, й майже доторкнулася голови вовка своїми крильцями. А він люто клацав на неї зубами - то з одного боку, то з іншого. Як та пташка мучила вовка! Як той вовк хотів її вхопити! Але пташка була дуже спритна; і вовк нічого не міг зробити.

Тим часом Петрусь зав'язав аркана й помаленьку спустив його з дерева. Він зловив вовка за хвіст і почав його тягнути до себе з усієї сили. Коли вовк попався, почав скакати, щоб звільнитися зі шнура. Але Петрусь прив'язав кінець шнура до дерева. Чим більше вовк скакав, тми більше і більше стискав його хвіст. Якраз тоді мисливці вийшли з лісу. Вони, стріляючи з рушниць, стежили за слідами вовка. Петрусь крикнув до них з дерева: -"Не стріляйте! Ми з пташкою вже зловили вовка. Допоможіть нам його запровадити до зоопарку". І пішли вони.

??

Із Природничого Записника

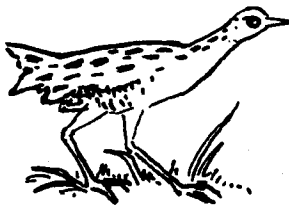
Пізнаваймо птах України!

У жовтні відлітають з України у вирій: жайворонок, журавель, кос, плиска біла, дрозд, деркач-риболов, кобуж-мишолов, сокіл, водяна курочка, водяна чапля.

сокіл

жайворонок

деркач-риболов

плиска
біла

козуб-мишолов

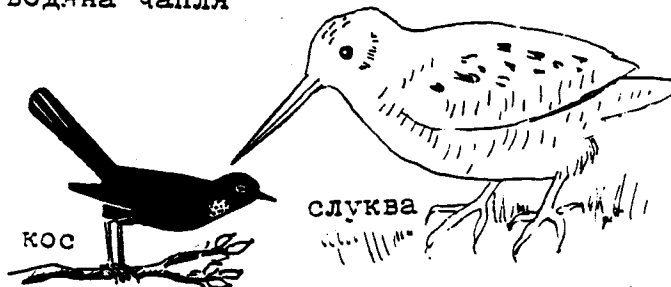
журавель

водяна чапля

дрозд

кос

слуква

ЧИ ДИВУЄШЯ, ПРОЧИТАВШИ ЦІ ВІДПОВІДІ?

Чи всі птахи будують гнізда? Ні. Такі, як зозуля підкидають свої яєчка у гнізда інших птахів. Зозулі ніколи не будують своїх гнізд. Деякі птахи, як гагара, не мають гнізд взагалі. Інші, як ловець устриць, будують такі недосконалі гнізда, що вистане їм тільки кілька камінців, щоб серед них положити свої рябенькі яйця.

Чи мишка співає? Так. Миша має дуже тоненький голос, вона співає як канарка. Чому ж тоді, нам не доводиться частіше чути мишачого співу? Правдоподібно тому, що голос цей надто високий, щоб його зловити могло людське ухо.

ЛИСТОПАД В УКРАЇНІ

Напевно колись, як започатковувалася ця назва останнього місяця осені, в наших краях було тепліше. Тепер у листопаді не побачиш золотої заметілі скинутого листа. Січуть холодні дощі. Вітри не вщухають, навіть, коли вигляне сонце.

А зима настирливо торує собі дорогу то легкою, то справжньою заметіллю. Спочатку сніг падає переважно вдень і тому довго не лежить.

Вдача у листопада примхлива, неврівноважена — дивись, знову повіяло різким холодом. Небо під вечір затягає темними хмарами, а на ранок все довкола вкрите дрібним снігом.

Якщо гуси, нпр. ховають голову під крило, — буде холодно! До осені прибиваються синиці й інші зимуючі у нас птахи: снігурі, омелюхи, горобці.

У лісі — пусто. Тремтять під кушами зайці. Від холоду, а ще — від страху: їхня шубка вже встигла набрати білого кольору, а снігу зовсім мало. Аж страх, бо можна лисичці на око потрапити.

А ось їжакам значно краще. Ще з осені позносили вони у свою нірку найрізноманітніші харчі — сухі ящірки, жуки, а самі занурилися у нірці у тепле листя і заснули.

Перші морози сковують кригою водойми. Лід зовсім тоненький і прозорий. Крізь нього добре видно, як рачихи відкладають ікринки.

Вони ще й після цього довго триматимуться матері і лише пізніше скинуть панцир, щоб не заважав рости. Потім з'явиться новий панцир, невдовзі ще один... знаєте, скільки разів раки міняють панцир? Лише на першому році життя вісім. На другому році — п'ять, на третьому — два, а починаючи з четвертого — раз на рік. Рак збільшується, доки не досягне 20 см. довжини.

У цьому періоді осені, діти вирушають у ліс, щоб перевірити місце для підгодівлі звірят. На лісовій галявині майструють справжню годівницю з дахом, і систематично підкладають до неї свіже сіно. Лісові мешканці люблять лизати сіль. Тому біля годівниці кладуть на дошку або коробку грудку кам'яної соли.

У садах і парках, найкраще біля школи і біля хати влаштовують годівниці для вивірок і птахів. У пташину їдальню досипають соняшникове, кавунове, конопляне насіння, ягоди горобини, калини, бузини, крихти хліба.

Пояснення-словничок: Торувати дорогу — промощувати, прокладати дорогу (to lay, pave the way); прибиватися — прибувати, прилітати, причалювати (to draw near); шубка — хутерко, шерсть; водойма, водоймище — збірники води (reservoir); ікра — риб'ячі й рачачі яєчка (fish eggs); годівниця — пристрій годувати тварини, птахів; горобина — рід ягід (ashberry, rowan).

Катерина ПЕРЕЛІСНА

ОСІНЬ

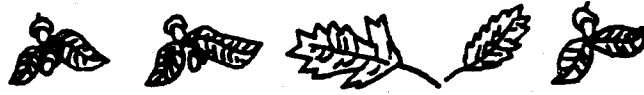
Листячко дубове, листячко кленове
 Жовкне і спадає тихо із гілок.
 Вітер позіхає, в купу їх згортає
 Попід білу хату та на моріжок.

Айстри похилились, ніби потемнілись;
 Сонечка немає — спатоньки пора!
 А красольки в'ялі до землі припали,
 Наче під листочком вогник догоря.

 Красолька — nasturtium

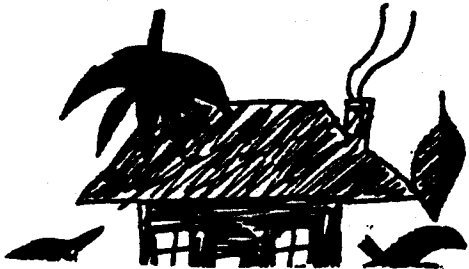

Василь Хомик

ЛИСТОПАД

Опустів веселий сад —
 Наступає Листопад.
 Вітер листя обриває
 Й сухі трави покриває.

Поховались звірі в нори,
 Позамикано комори,
 У дворах дрова рубають,
 Листом стіни обкладають.

У ЗИМОВОМУ ЛІСІ

День у грудні короткий. Тиснуть морози. А ось насунула хмара, зірвалася вітер, закрутилась метелиця. Лютує заметіль і засипає дороги, стежки, покриває дерева білими шатами. Навколо біло-біло. З дупла визирнула вивірка (білка), але швидко шастьнула назад у тепле гніздо.

Тихо в лісі. Усе вкрите снігом. Не чути пташиного щебету. У глибокій норі спить десь кріт, заснув, загорнувшись у листя, і спатиме аж до весни

їжак. Холодно і голодно. Тяжко знайти їжу зайцям, козулям та лосям. Треба їм допомагати. Лісники найбільше знають, як і де цю допомогу давати. Вони розкладають для них сіно, солому, осикове та березове гілля, що його заготували ще восени. Кабанам (лісовим вепрям) розкидають картоплю, овочі. Тварини швидко знаходять ці "їдальні" та радо відвідують їх. Бачите, скільки слідів залишили вони біля годівниці? Чи пізнаєте, чиї то сліди? Коли маєте труднощі в тому, загляньте до енциклопедії чи розпитайте своїх татів, або їх приятелів-лісовиків. Не забувайте і про своїх пташок, що літають біля хат у місті, у парках.

ПРО ВЕДМЕДЯ БУРОГО, ШО ЙОГО СОН НЕ БРАВСЯ

Поглянув бурий ведмідь на сонечко й на гори. На горах лежав блискучий сніг. У лісі під горами шелестіло сухе листя. Стрибали весело зайчики, поблискуючи білими хвостиками. З гір тягло холодом.

-А-а-а!..- позіхнув смачно ведмідь. -Спати пора! Вночі буде мороз.

Нагорнув ще більше сухого листя в своє лігво, глянув, чи досить назбирав грушок на зимову перекуску, і вже збирався вигідно лягти, як хтось над ним гукнув:

-Невжеж це ви, дядьку, спати збираєтеся?

Ведмідь оглянувся. На дереві сидів маленький бурундук і весело моргав оченятами.

-Та вже пора мені спати, пройдисвіте,- пробурмотів ведмідь.

-Пора, то пора,- скоренько варнякав бурундук, -але чи безпечно в цьому лісі ось так засипляти на всю зиму?

-Що?- заричав ведмідь. -Чи безпечно? Чому ж тут було безпечно спати моїй матері, а мені ні? Що ти знаєш? Кажі!

-Та я багато не знаю. Бачите, який я маленький. І розум у мене маленький. Та ось ви, дядьку - от, голова! То я вас і питаю, чи, мовляв, безпечно.

-Я ніколи про це не думав,- пробурчав ведмідь. -Може воно й справді небезпечно. Ще хтонебудь відвалить камінь від лігва, і я змерзну, або грушки покраде, що я собі на зиму призбирав...

-О, то ви, дядьку, ще й грушки маєте? Це дуже ласа штука, дуже ласа штука взімі.

Бурундук помахав пухнастим хвостиком і чкурнув у нору під деревом. Бурій ведмідь якраз оглянувся за ним, хотів ще щось спитати, та за бурундуком і слід пропав.

-Що це таке він верзе?- думав ведмідь. -Справді страшно робиться. Цієї ночі не спатиму - побачу, чи тут дійсно хто не хочу мені пакостити.

Ведмідь чатував усю ніч, та ніхто навіть не підійшов до його лігва. Усі звірята спали, лише десь далеко у лісі перекликались сови. Просидів ведмідь коло свого лігва також і весь день, чатуючи, чи хто не прийде. Та це був ще гарний і без морозу день, і всі звірята увихались, приготувлялись на довгу зиму. Другого дня ввечері дуже похолодніло і ведмідь, зарившись у листя, рішив уже спати зимовим сном.

Коли стемніло, в лісі все замовкло. Навіть вітер, що танцював по вершках дерев увесь день, пішов спати на гори. Не відізвалася ні одна сова.

-Там, мабуть, дуже холодно,- подумав ведмідь. Але йому в лігві було гаряче. Перевертався з боку на бік, стогнав, ніяк не міг заснути. Коли сонечко піднялося над гори, ведмідь знову виліз із лігва.

-А, добридень! То ви, дядьку, ще не спите?- весело зачиркала вивірка.

-От, чогось не спиться!- незадоволено пробурмотів ведмідь.

-О, це дуже дивно! Ваші мама, бувало, тільки покладуть голову на камінь, то вже й сплять.- Вивірка стрибнула з гілки на гілку, з дерева на дерево, побігла до струмка, і незабаром увесь ліс уже знав, що ведмедя Бурого сон не береться.

Зараз прийшов борсук на пораду. -А що це таке, куме, з вами діється?- схиливши з пошаною голову, спитав борсук.

-Не спиться,- сумно відказав ведмідь.

-Ви ось спробуйте заснути вдень,- радив борсук. -Сон вернеться. Я всіх повідомлю, щоб оминали ваше лігво.

Ще ведмідь не встиг відповісти, вже борсук побіг у ліс. Незабаром недалеко на дереві висіла табличка: "Тихо! Тут хворий!"

І дійсно, було тихо. Тільки сніжок політував, вітер коливав верховіттям, співав ведмедеві колисанку. Ведмідь пролежав так два дні і дві ночі, і сон не прийшов. Він засумував, змарнів. Коли знову сидів коло лігва, прибіг заєць: -О, ви, дядьку, ще не спите?

-Ніяк не можу!- сумно відказав ведмідь.

-Я рахую моркву, як спати не можу. Може б і ви...- порадив заєць.

Другої ночі ведмідь перерахував у думці всі моркви, які колинебудь бачив, а опісля грушки, навіть ягоди, що він їх вліті збирав. Нічого не помагало...

Ведмідь пролежував ночі, постогнувши, а вдень сідав коло лігва і дивився сумно на гори. Вже забув і про страхи і про бурундука, думав лише, як йому заснути.

Якось про недугу ведмедя довідалася стара-старезна сова.

-Слихом слухати, Бурій, що ви спати не можете. А скажіть, чому?

Загадки з

доповнення букв.

+ ітер

+ кран

+ обен

+ рка

+ іка

+ олуѢ

+ лень

+ урок

+ зень

+ осиср

+ лон

+ йце

Ті початкові букви, що маємо
їх додати, зитані згори вниз,
дадуть два слова, що новацтво
сьогодні знає.

Хто віргадає перший?

Коле в носик, коле в щічки.
Витиска на очка слізки.
Потім пензель в руки взяв.
Шпоби всі розмалював.
Хто це? (Мороз)

Приказки

Впертий, як осел.

ж ж ж

Здоровий, як кінь.

ж ж ж

Моя хата скраю.

ж ж ж

Порожня бочка гуде.

ж ж ж

У сьомому небі.

ж ж ж

Як тривога - то до Бога.

ж ж ж

Вовка до лісу тягне.

ж ж ж

З дощу під ринву.

ж ж ж

На злодію шапка горить.

ж ж ж

Привів нас під дурного хату.

ж ж ж

Хто рано встає, тому Бог дає.

ж ж ж

Бога призывай, а рук докладай.

ж ж ж

За Батьківську Землю!

ЛИСТОПАДОВІ ПОДІЇ

З новішої історії України кожного року згадуємо велику подію, що сталася 1-го листопада 1918 року.

У цей день у столиці Західньої України, у давньому городі нашого князя Льва — Львові проголосили українці свою державу. Українське військо під командою полковника Дмитра Вітовського зайняло місто, перебрало силою владу від австрійців і вивісило на вежі ратушу український національний прапор.

Одночасно і в інших містах та селах Галицької Землі українці перебрали владу в свої руки. Усюди запанувала радість — це ж довгождана воля вернулася знову!

Разом із святкуванням 1-го листопада згадуємо також великого українця, галицького Митрополита, князя Церкви, Андрея графа Шептицького, що помер також 1-го листопада 1944-го року.

Митрополит Андрей — це велика постать нашої історії. Він зробив дуже багато добра для українського народу — будував храми Божі, закладав школи, музеї, шпиталі, дбав про українську науку й мистецтво, висилав молодих українців на науку в чужі високі школи. Два рази відвідував американських українців і постарався про заснування для них списковства в Філадельфії. Його називали також „дарським в'язнем”, бо під час першої світової війни російська царська влада вивезла його зі Львова і держала два роки на заслани в Росії.

Слава про великого українського митрополита йшла по всій Європі. Тепер іде беатифікаційний процес, щоб Церква признала його святым.

А українські діти відвідували кожного року Митрополита в день Його іменни у місяці грудні і дякували за опіку над українською молоддю, зокрема пластовою, над дітьми, сиротами, хворими й бідними.

Пам'ять про великого Митрополита житиме вічно в українському народі.

У місяці листопаді вшануємо теж 359 Героїв, що їх розстріляли більшовики-москалі під містечком Базаром на Україні.

Ці герої — це українські воїни. Вони зібралися із зброєю в руках під командою генерала Юрка Тютюнника і рушили у похід на Україну, щоб визволити її з-під більшовицького панування. Швидко й дуже холодна зима перешкодила поході, а більшовики зібрали великі війська. Сили були нерівні. Під час боїв 359 наших борців попало у більшовицький полон. Більшовики намовляли їх до себе на службу, але українські борці заявили, що воліють умерти, як служити ворогові. Осканені москалі обставили безборонних героїв скорострілами і всіх розстріляли.

ВІСІМНАДЦЯТОГО РОКУ ЛИСТОПАД

Пригадаймо: золотіла тиха осінь,
Застеляла жовтим листям княжий Львів,
Із війни ішли батьки, голодні й босі,
Іх обов'язок у рідне місто вів.

А як перший сірий ранок листопаду
Понад вежі простягнув своє крило,
Львів побачив українську, рідну владу,
Рідним прапором обвив своє чоло.

А цісарські учорашні ще жовніри
З синьо-жовтими стрічками на шапках,
З серцем, повним сонця, радості і віри,
Поспішали звідусіль під рідний стяг.

То були вони, герої славні наші,
Рідні наші то діди й батьки були,
Що життя своє і сили щонайкращі
В подарунок Батьківщині віддали.

Стільки років відлетіли журавлями!
Стільки років, наче ріки, відплили!
Але спомини лишилися між нами,
Наче сонце нам просвічують з імлі.

І куди б нас не носила доля світом,
І куди б не гнала нас із рідних хат,
Нам залишиться священним заповітом
Вісімнадцятого року Листопад.

Роман ЗАВАДОВИЧ

Вісті з Аргентини

Новацький табір "Встане Україна" відбувся на оселі Нена-сигтець, Пунта Індіо, в січні 1987 року. До цієї назви табору новацтво, братчики і сестрички підбрали назви шістьох роїв, а саме: "Волинянки", "Галичанки", "Гуцулки", "Мазепинці", "Козаки" і "Усусуси", які відзеркалюють назву табору. Назва "Встане Україна" насичувала кожного новака і новачку гордістю таборової приналежності, яка відбивалася у повелінці, у мові та у виконанні таборових зайнять. При гарній погоді, таборові дні проходили дуже швидко - а все у приємно милій відпружуючій атмосфері, бо навіть і наші найменші - шістьрічні діти - почувалися дуже задоволеними.

Виховна програма проходила у щоденній праці - розповідях, казках, співі, грах тощо. В такій формі цьогорічний чисельний Новацький Табір "Встане Україна" згуртував новаків з віддалених місцевостей у Буенос Айресі до життя за пластовим звичаєм.-

/подала сестр. О. Білинська/

Векі Львова

Ілюстрація В. Валяса

Адріянна Слиж в дорозі до Гарварду

В червні ц. р. Адріянна Слиж відмінно закінчила ньюйоркську Стайвезант середню школу, де вона стала „салютаторіан” — цебто другою найкращою ученицею із 722-ох учнів її класу. Адріянну прийнято до престижного Гарвардського університету, де Адріянна розпочне студії астрофізики в наступному академічному році.

Адріянна, народжена 30-го липня 1969 року, розпочала своє навчання у Корпусу Крісті народній школі, яку закінчила першункою у 1983 році. Відтак Адріянна була прийнята до Ньюйоркської школи мистецтв, т. зв. „Гайскул ов перформінг артс”, де планувала студіювати гру на фортепіані, але після першого року змінила думку щодо музики, а подалася й була прийнята до Стайвезант середньої школи, де навчалася наступних три роки. Стайвезант середня школа — це одна із двох шкіл метрополітальної Нью-Йорку, де вчать найздібніші учні околиці. Щоб дістатися до цієї школи, треба здавати вступні іспити.

Поза наукою Адріянна грає на фортепіані 12 років, в останньому часі навчаючись у д-р Юліани Осінчук. Вона планує продовжувати навчання музики і в університеті. В 1986 році Адріянна здала матуру в Школі українознавства міста Нью-Йорку при „Самопоміч” з оцінкою визначно, а минулого року вже вчила в цій же школі класу передшкілля.

Адріянна належить до

Адріянна Слиж

Пласту від 1975 року і весь час була активною в цій організації, відбуваючи п'ять новацьких та чотири юнацьких таборів. Відтак закінчила вона Вишкіл новацьких виховників у 1984 році і від того часу працює

Адріянна як сестричка цього року займаючи пост гніздової на таборі на „Вовчій Тропі”. Адріянна здала третю юнацьку пробу т. зв. вірлиці і займала різні пости з Пластовому гуртку та курені, а тепер є кандидаткою до старшопластунського куреня „Лісові Мавки”.

Адріянна і її родина (Адріянна є дочкою Богдани і Володимира Слижів) є членами 194-го Відділу УНСОЮ.

Вітаємо Адріянну з її успіхами, бажаючи їй всього найкращого в майбутньому.

Дарія Якубович

ПРИМІТКА РЕДАКЦІЇ: Подаємо за „Свободою” цю новинку про нашу подругу, сестр. Адріянну Слиж. Не всі знають, що тато сестр. Адріянни — це Сірій Орел Влодко Слиж, один із членів-основників Орлиного Круга.

ОСІНЬ

Це в осені така мінлива снь,
 Це в осені так тихо і так лунко,
 І ваблять зір доволічні ліси
 Багатством барв і строгістю рисунку.

Це в осені не зна природа тайн:
 В новій красі, хвилюючій і простій,
 Далекі обрії спокійно розгорта,
 Щоб золотою повинню став простір.

Це в осені, як листя шелестить
 Під тихим кроком на шляху забутім,
 В своїх думках перебіраєш ти,
 Те, що було, і те, що має бути.

Ірина Наріжна

ЛИСТОПАД

Пожовкле листя, сіре небо,
 Осінній вітер, листопад,
 Ох, скільки споминів далеких
 До нас вертається назад!...

Був час і вітряний і зимний
 І листя падало на шлях,
 Та в душах нам світило сонце
 І квіти нам цвіли в серцях.

О, незабутній листопаде!
 Пройдуть літа, пройдуть віки,
 А ти стоятимеш над нами,
 Як тінь Господньої руки.

Роман Купчинський

ЛИСТОПАД

В ті дні, коли поникне віття
 Схиляє додолу тихий сад,
 Війнув у вічі лихоліттю,
 Неначе буря, Листопад.

А світлий ранок війська лави,
 Мов стрепенули княжий Львів,
 І прапор рідної Держави
 Блакитно-соняшно зацвів.

Диміла, наче ватра, осінь,
 Земля рясніла, ніби сад...
 Той стяг в серцях цвіте і досі,
 І з шумом віє Листопад.

Микола Щербак

В ДЕНЬ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДУ.

І знов — котрий це вже раз? —
 Зійшлися ми в одній родині,
 Щоб помянуть той славний час,
 Коли в офіру батьківщини
 Себе принесли кращі з нас...

У бурях дикої війни
 Валились трони і держави,
 Народів славні сини
 Вже розбивали кайдани
 В потоках крові, в блискаках слави.

І наші лицарі у бій
 Ішли за волю України,
 Замаєв прапор дорогий
 В вогнях юнацьких буйних мрій,
 В піснях червоної кални.

Але... весь світ повстав на нас,
 Не дав загоїть навіть рани,
 І хоч наш дух тоді не згас,
 Та ніс уже лихий нам час
 Нову неволю і кайдани.

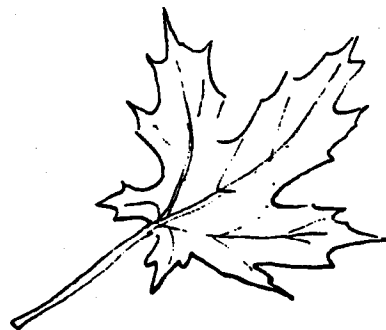
Устав і знов упав наш Львів,
 Над ним навис туман кривавий,
 Покрив собою і бійців,
 України рідної синів,
 Що впали там — на полі слави.

І от що-рік, в ті самі дні,
 Свої змиряємо ми сили...
 Та не ридання вже — о, ні! —
 Про перемогу лиш пісні
 В нас викличуть святі могили...

Хай мертві сплять... Не ворухіть
 Сльозами гіркими їх спокою;
 В вогневій пісні розпаліть
 Свої серця в дію славу мить
 Жаданням помсти, чаром бою!

Прапор борців міцніш тримай
 Хто любить волю, любі друзі,
 І заповіт сятий сповняй:
 Не трать часу в даремній тузі
 І не ридай, а здобувай!

Спиридон Черкасенко.

ПЕРШИЙ ЛИСТОПАД

Пам'ятайте, любі діти,
Про один великий день,
Що про нього в книгах пишуть
І співають в нас пісень.

То день перший листопада
То один з найкращих днів,
В ньому військо українське
Вдосвіта зайняло Львів.

І зраділи українці
По всіх селах і містах,
Як побачили над Львовом
Синьо-жовтий рідний стяг.

Н.Н.

ДО „359”

(Розстріляним під Базаром)

Спіть, хлопці, спіть! Спіть, хлопці, спіть!
Про долю — волю тихо спіть,
Про долю — волю вітчизни, —
Чи ж можуть бути кращі сні?

За рідний край, за край святий
Віддали ви вік молодий.
Віддали ви юнацькі сні,
Вишневий цвіт, життя весни.

Летіли ви, як ті вітри,
Ні мамин плач, ні крик сестри
Не зупинили вас на мить,
— Цять, мамо, цять! Цять, сестро, цять!
— Покликав нас Господній глас,
— Ми йдем боротися за вас,
— За чарів — чар, за мрію — мрій,
— За волю йдем на перебії!...
І ви пішли, і без ваги,
Неначе льви, боролись ви.
Що кулі вам? і що штики?
Ви юнаки! Ви — козаки!

І ви пішли... Щаслива путь!
І ви пішли, щоб не вернуть...
Червоний штик, кривавий шлях,
Стоять могили по полях.

Та прийде день, великий день,
День радості і день пісень,
І загуде свобода дзвін, —
До вас підемо на поклін.

І там, де ви лягли кістьми,
Прляжем вільними грудьми
И на ваших тихих могилах
Замас наш побідний стяг...

Спіть, хлопці, спіть! Спіть, хлопці, спіть!
Про долю — волю тихо спіть!
Про долю — волю вітчизни,
Чи ж можуть бути кращі сні?!

Вогдан Ленкий.

ДУХ ВОЛІ

Погасло сонечко бліде,
І діти кинули забаву —
В кімнату мама їх веде
Вивчати вірша про Полтаву.

І перед їх очима вмиць,
Мов грім завзятий бій гримить,
І з бойовища устає
Могутня тінь... О, хто це є?

І перед ними Львів як стій
Стає у мрії золотій,
Такий, як був у славний день
Надії, волі та пісень.

О, хто то, хто за шість століть
Збудив його зі сну на мить?
— То Волі Дух, Герой степів
Пройшов повз рідний княжий Львів.

Незламний він! Безсмертний він!
Від бомб, від танків він не гине!
Колись розбудить, наче дзвін,
Священну Волю України!

Роман Завадович

СВЯТИЙ МИКОЛАЙ ІДЕ

Тиха нічка, світять зорі,
Сніг біленький мерехтить,
За селом, ген там, під лісом,
Десь дзвіночок гомонить.

Чи господар то спізнився,
Поспішав до села?
Ні, то лісом, ледве чути
Каравана йде свята.

Попереду ангелятко
Дзвонить жваво у дзвінок,
Далі йде дідусь поважний,
Тягне сані за шнурок.

На санках тих ангелятко
Дивних скарбів береже,
За санками третій ангел
На лепетках жваво йде.

З гаю вибігли зайчата,
Постовали на лапках,
Миколай везе дарунки
Чемним дітям на санках.

З И М А

Мов пушинки,
Порошинки,
На покрівлі,
На будівлі,
Ніжно падають сніжинки,
Так легенько,
В'ються, б'ються,
Так тихенько
В'ються, в'ються
В сніговій молочній млі,
Мов не хочуть пригорнутись,
Мов бояться доторкнутись
До змертвої землі, —
Там, де квіти,
Первоцвіти,
Де лілеї,
Орхідеї!
В світосяйнім колориті
Пішно, ніжно
Розвивались,
Дивовижно
Розцвітались
Під одчинням вікном,
Там сніжинки,
Порошинки
Обгорнули всі билічки
Сріблом витканим рядном.

Г. Чуприкка

ЗИМОВИЙ САД

У саду, у саду
Грає вітер на дуду,
Ще й у свищик свище
Лютій морозище!

У холодному саду
Я сьогодні не знайду
Ані комашинки,
Ані комаринки.

Всі комахи — у землі
Під корою на ріллі,
Полягали спати,
Зиму переждати.

Хай собі у саду
Грає вітер на дуду,
Хай у свищик свище
Лютій морозище.
Леонід Полтава

ВПАВ СНІЖОК

Впав сніжок! Впав сніжок!
Гей же, хлопці, до санок!
Хто змерзлюк, — той хай трясеться,
Хто козак — нехай сміється!
Гей же, разом на горбок,
Гей же, хлопці, до санок.

Впав сніжок! Впав сніжок!
Гей, дівчатка, до санок!
Вітер, що сердито дує,
Не страшний нам, — він гартує,
Дасть рум'яниці, мов квітки,
Гей, дівчатка, за санки!

Гей же, разом! Раз, два три!
Розступалься всі вітри.
Дармо, вітре, дармо гонийш,
Нас не спиниш, не здогониш,
Во збіджаємо згори!
Гей же, разом! Раз, два, три!

М. Петрів

***

Снігу, ой снігу якого!..
В блих снігах потонули
Гори, степи і долини...
Наче чекаючи лобого гостя якогось,
Радий господар
Святку свою розіслав по дорозі,
Святку свою з найбільшої вовни,
Святку свою не надівану й разу.
Наче тут паслися гуси уранці,
Скублись, кричали
І пух свій розкидали білий.
Наче тут віяли тихо вітри,
Віяли тихо й несли
Хвилі вишневого цвіту.

СУМНО
І ВЕСЕЛО

Сумно і весело, сльози і сміх...
Зелено, лубо і сіється сніг...

Зимно становиться... трави й квітки
Хутко вбираються в білі святки.

В хустках всміхаються личка
жоржин,
В смужки сховались корали шишкини.

В рядках нап'ятих стоять нагідки,
Всі чорнобривці наділи шапки.

Ніби всі вбралась на свято ажесь,
Ніби зійшлись на весілля чесь...
Тільки з городу барвінок один
Давиться журно в садочок крізь тинь.

М. Стратієнко

МАЛИЙ УКРАЇНЕЦЬ

Сидить Юрко на коні,
Повідь підтягає.
— Чи бував ти на війні? —
Коника питає.
— Знаю, ти ще молодий,
Я також дитина,
Лиш затам собі, гнідий,
Жде нас Україна!
— Що за дивний край такий, —
Юрка кінь питає, —
Що за нього цілий світ
Тепер уже знає?
— То країна, де весна
П'янить пахощами
Літо золотить жита,
Поля пшеницями;
— Осінь гнеться від кошів
Буйного врожаю;
Зима снігом порохить,
Щічки всім рум'янить.
— Неба там ясна блакить
Зір усім чарує,
Земля нетрами рясна,
Все людям дарує.

— Лиш народ співучий мій
Щастя там не знає:
Ворог лютий і страшний
Його розпинає.
— Тужить тато мій за ним,
Мама теж сумує,
Кажуть вони: „В краю тім
Тепер сум панує.
— Чи поїдеш ти зі мною
Край той боронити?
Чи будеш його, як я
Палко так любити?“
Коник глянув на Юрка,
Стряхнув головою,
Знявсь на задні копита:
— Я завжди з тобою.

Запитання:

1. Яку відповідь дав Юрко коникові, коли той хотів знати, які прикмети має Україна?
2. Чому Україна, маючи багато скарбів, не має щастя?
3. Що відповів коник Юркові, коли хлопчик його запитав — чи він поїде з ним боронити Україну?

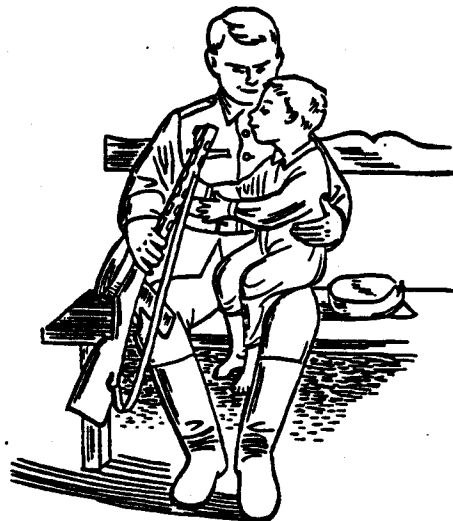
У К Р А І Н І

Ти звеш мене й на голос любий твій
З гарячою любов'ю я долину,
Поки живуть думки в душі моїй,
Як мрія чистую з найкращих мрій
Я заховаю в серці Україну.
І мрія та, як світище ясне,
Шляхом правдивим поведе мене.

Нехай той шлях важкий, нехай тернистий!
Але хіба тоді квіток шукать,
Коли тебе, твій любий образ чистий,
Несхнучі сльози тяжко туманять?
Коли твій геній навіть променистий
Онемощів і почина згасать?
О, ні, того скарають муки люті,
Хто зможе в час такий тебе забути.

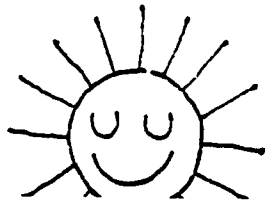
В біді твій рідніша ти мені,
Тобі несу я сили всі, що маю,
І працю твою і мої пісні
На вістар твій побожно я складаю.
Натхни ж мене! Нехай у мертв'їм сні
Я днів моїх даремне не загаю!
Що за життя тобі я заплатив...
Нехай я знаю, що не дурно жив.

Володимир Самійленко

ОРЯЧА ВЗВАГА

КО-
МЕН-
ДАНТ-
КА

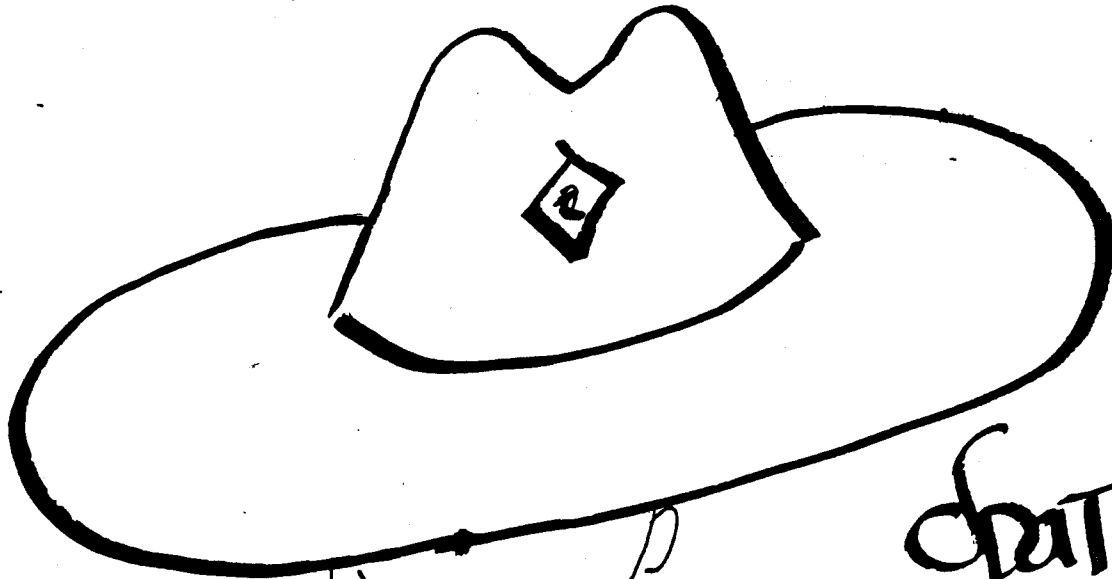
сестричка

Наталя

Курис

Бунчужный

братчик
Маркян
Габрилюк

Тисарка

сестричка
Олена
Ганьківська

Тисар

БРАТЧИК
ДНИЛО
ДРЕВЬЧ

ПОРАДИ МУДРОЇ СОРОКИ

Листи для Мудрої Сороки слати на адресу Редакції /див.: II стор. обкладинки/ з допискою: "Для Сороки."

ДОРОГА СОРОКО!

Я хотів би стати членом Редколегії "ВОР".

Але я ще роблю багато помилок в українському письмі.

Як цьому зарадити?

Нестор

ДОРОГИЙ НЕСТОРЕ!

Щоби виправити свої помилки, треба над собою попрацювати.

Але Ти можеш уже стати членом Редколегії. Кожний братчик і сестричка може присилати щось цікавого до журналу. А помилками не треба журитися - на те й є редактор, щоби робити поправки /він навіть часом сміє поправляти мене - подумайте!/
Сорока

Сорока

ж ж ж

ДОРОГА СОРОКО!

Мені подобається один братчик, з Торонта й я хотіла б зустрітись з ним на Орликіяді. Але як я можу бути певна, що він приїде?

Сяня

ДОРОГА СЯНЮ!

Пробуй розбудити в ньому зацікавлення, прохаючи щоб він допоміг Тобі підняти матеріал до теми цьогорічної Орликіяди.

Сорока

ж ж ж

ДОРОГА СОРОКО!

Чи "Пташки при Пласті" є правдивими новаками?

Сестричка Люба

ДОРОГА ЛЮБО!

Ні, бо про програму "Пташат" нема нічого сказано в Правильнику УПН.

Сорока

ж ж ж

З М І С Т

ВІД РЕДАКЦІЇ.....	1
МУДРІСТЬ СІРИХ ОРЛІВ	
Пісня в Новацтві - Сіра Орлиця Туся Санторе...	2
Роля Гніздового і Його Праця в Гнізді -	
Сіра Орлиця Стаха Гойдиш....	3
Самодіяльна Гра - Сірий Орел Ніна.....	8
ЩО РОЗКАЖЕМО НОВАЦТВУ?	
По і Люс - Братчик Денис Беднарський.....	12
Ібну - Хлопець з Далекої Півночі - Сестр.	
Одарка....	13
Гутірка для Новачок - пл. сен. Ольга Козак...	16
МАЙСТРУЄМО	
Тотем Роя "Лис".....	19
Тотем Роя "Оленів".....	20
Тотем Роя Метеликів.....	21
ДІТИ СПІВАЮТЬ	
Музична Українська Абетка - Моцарт/Оришкевич.	22
Зима - Гайворонський.....	22
Пісня Пластунів на Еміграції - Дубів/Корінь..	23
ЛИСТОПАД /Гра зі співом/.....	24
ІГРОВИЙ КУТОК	
"Полювання" на Слово.....	25
Що Ти там Робив?.....	25
Передавання М"ячика Ногами.....	25
ЖЖЖ /гри на бистроту/.....	25
Мишки в Бібліотеці.....	25
Двадцять Питань.....	25
Подай Далі.....	26
Брама.....	26
Побратими.....	26
Хто швидше П"ятками?.....	26
Зимові Ігри.....	26
САМОДІЯЛЬНА ГРА	
Петрусь і Вовк - С. Прокоф"єв/сест. Адріяна..	27
ІЗ ПРИРОДНИЧОГО ЗАПИСНИКА	
Пізнаваймо Птах України!.....	29
Чи Дивуєшся, Прочитавши Ці Відповіді?.....	29
Листопад в Україні.....	30
Осінь - Катерина Перелісна.....	30
Листопад - Василь Хомик.....	31
У Зимовому Лісі.....	31
Про Ведмедя Бурого, що Його Сон не Брався -	
І. Шугай.....	32
РОЗГАДАЙТЕ?.....	34
ПРИКАЗКИ.....	36
ЗА БАТЬКІВСЬКУ ЗЕМЛЮ!	
Листопадові Події.....	37
Вісімнадцятого Року Листопад - Р. Завадович..	37
ВІСТІ З АРГЕНТИНИ.....	38
ВІСТІ ЗІ З. С. А.....	39
ВІСТІ З КАНАДИ.....	41
ВІРШІ	
Осінь - Ірина Наріжна.....	42
Листопад - Роман Купчинський.....	42
Листопад - Микола Щербак.....	42

/продовження на останній стор./

